T.C.
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SUÇA SÜRÜKLENMİŞ İLE SUÇA SÜRÜKLENMEMİŞ ERGENLERİN BENLİK ALGI DÜZEYLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

MÜNEVVER ÖZEN

ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. ARZU YÜKSELEN

İSTANBUL - 2020

TEZ ONAYI FORMU

Kurum :İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Programın seviyesi : Yüksek Lisans (X) Doktora ( )

Anabilim Dalı : Çocuk Gelişimi

Öğrenci :Münevver ÖZEN

Tez Başlığı : Suça Sürüklenmiş İle Suça Sürüklenmemiş Ergenlerin Benlik Algi Düzeylerinin Farkli Değişkenler Açisindan İncelenmesi

Sınav Yeri : İstanbul Medipol Üniversitesi Kavacık Yerleşkesi Güney Kampüs

Sınav Tarihi : 27.11.2020

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve nitelik yönünden Yüksek Lisans/Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman	**Kurumu**	**İmza**
Prof. Dr. Arzu YÜKSELEN	**İstanbul Medipol Üniversitesi**	

Sınav Jüri Üyeleri

Prof. Dr. İbrahim Haluk YAVUZER	**İstanbul Medipol Üniversitesi**
Dr. Öğr. Üyesi Didem ELİTEZ	**İstanbul Bilgi Üniverstesi**

Yukarıdaki jüri kararıyla kabul edilen bu Yüksek Lisans/Doktora tezi, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ……/……/ …… tarih ve ……..…../… ..... sayılı kararı ile şekil yönünden Tez Yazım Kılavuzuna uygun olduğu onaylanmıştır.

Prof.Dr. Nesrin EMEKLİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içerisinde elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Münevver ÖZEN

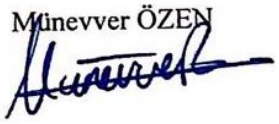

ii

TEŞEKKÜR

Tez konumu anlayışla karşılayan, süreçte bana yol gösteren ve beni motive eden Sayın hocam ve danışmanım Prof. Dr. Arzu YÜKSELEN' e,

Her süreçte bana destek olan, mesleki yolculuğuma ışık tutan ve çalışma sürecinde bana kütüphanesini açan, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum ve kendime örnek aldığım çok değerli hocam Sayın Prof. Dr. Haluk YAVUZER' e,

Desteklerini her zaman hissettiğim değerli hocalarım Öğr. Gör. Feryal SAVCI, Öğr. Gör. Neslihan ARGÜT' e,

Tez çalışmamın ceza infaz kurumu ayağında izin sürecini planlamamda bana yol gösteren, desteğini en içten hissettiğim Adalet Bakanlığı Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı Şube Müdürü Elçin ÇAKAR TERZİOĞLU' na,

Tez çalışma sürecimi destekleriyle kolaylaştıran Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürü, Psiko-sosyal servis ekibine ve İnfaz ve Koruma memurlarına, Halit Armay Anadolu Lisesi, Fatih Sultan Mehmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Orhangazi Anadolu Lisesi müdürleri, müdür yardımcıları ve rehberlik servis çalışanlarına,

Araştırmama gönüllü olarak katılan ve tüm samimiyetleriyle sorularıma cevap veren çok sevgili gençlere,

Araştırmamın analiz kısmında bana yol gösteren Öğr. Gör. Recep MİNGA' ya,

Desteğini hep hissettim, süreçteki tüm heyecanıma ortak olan çok sevgili Öğr. Gör. Ahmet EMİR' e,

Bu süreçte duygusal ve psikolojik desteklerini benden esirgemeyen, bana inanan ve beni motive eden çok sevgili arkadaşlarıma,

Hayatımın her anında olan, beni her koşulda destekleyen ve bana inanan sevgili aileme

Sonsuz teşekkürler…

KISALTMALAR LİSTESİ

TCK : Türk Ceza Kanunu

CTE : Ceza ve Tevkifevleri

SSÇ : Suça Sürüklenmiş Çocuklar

BADF : Benlik Algısı Değerlendirme Formu

SPSS : Statistical Package for the Social Science

Ort. : Ortalama

Ss. : Standart Sapma

AÇGKCİK : Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.2.2.1.1. Suça sürüklenen çocuklar hakkında açılan davaların suç dağılımları 24

Tablo 6.1.1. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Suça Sürüklenme- Suça Sürüklenmemelerine İlişkin Bulgular… 34

Tablo 6.1.2. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Yaş-Eğitim ve Kardeş Sayılarına İlişkin Bulgular 35

Tablo 6.1.3. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Anne- Baba Eğitim ve Meslek Bilgilerine İlişkin Bulgular… 36

Tablo 6.1.4. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Aylık Gelir Durumları ve Aile Yapısına İlişkin Bulgular… 37

Tablo 6.1.5. Suça Sürüklenmiş Ergenlerin Suç Türlerine ve İnfaz Durumlarına İlişkin Bulgular 38

Tablo 6.1.6. Suça Sürüklenmiş Ergenlerin Cezaevinde Kalış Süresine İlişkin Bulgular 38

Tablo 6.2.1. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formundan Aldıkları Toplam Puana İlişkin Bulgular 39

Tablo 6.2.2. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formu' nun Normalliğine İlişkin Bulgular 39

Tablo 6.2.3. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Suça Sürüklenip-Sürüklenmeme Durumunun Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları 40

Tablo 6.2.4. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Eğitim Durumunun Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanlarına İlişkin Kruskall Wallis H Testi Bulguları 40

Tablo 6.2.5. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanlarına İlişkin Kruskall- Wallis H Testi Bulguları 41

Tablo 6.2.6. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanlarına İlişkin Kruskall- Wallis H Testi Bulguları 41

Tablo 6.2.7. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanları ile Aile Yapısına İlişkin Kruskal- Wallis H Testi Bulguları 42

Tablo 6.2.8. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanları ile Aylık Gelirlerine İlişkin Kruskal- Wallis H Testi Bulguları..... 42

Tablo 6.2.9. Suça Sürüklenmiş Ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanları ile İnfaz Durumlarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Bulguları..... 43

Tablo 6.2.10. Suça Sürüklemiş Ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanları ile Suç Türlerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Bulguları..... 44

Tablo 6.2.11. Suça Sürüklemiş Ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanları ile Cezaevinde Kalış Sürelerinin Korelasyonuna İlişkin Bulgular..... 45

Tablo 6.3.1. Katılımcıların Cezaevinde Kalıp Kalmama Durumu ile Özdenetim Ölçeğinin Ki-Kare Testine İlişkin Bulgular..... 47

Tablo 6.3.2. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Suça Sürüklenip-Sürüklenmeme Durumu ile Özdenetim Soru Formunun Korelasyon Bulguları..... 50

Tablo 6.3.3. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Özdenetim Soru Formunun 10.Sorusuna Verdikleri Cevaplar..... 50

Tablo 6.3.4. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Özdenetim Soru Formunun 14.Sorusuna Verdikleri Cevaplar..... 51

Tablo 6.3.5. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Özdenetim Soru Formunun 14.Sorusuna Verdikleri Cevaplar..... 51

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI… i
BEYAN…..... ii
TEŞEKKÜR iii
KISALTMALAR LİSTESİ iv
TABLOLAR LİSTESİ v
1.ÖZET..... 1
2.ABSTRACT…..... 2
3. GİRİŞ ve AMAÇ 3
4. GENEL BİLGİLER
4.1. Ergenlik Dönemi 5
4.1.1. Ergenlik Döneminde Bedensel Gelişim 5
4.1.2. Ergenlik Döneminde Bilişsel Gelişim 6
4.1.3. Ergenlik Döneminde Ahlaki Gelişim 7
4.1.4. Ergenlik Döneminde Sosyal- Duygusal Gelişim 8
4.1.5. Ergenlik Döneminde Kişilik Gelişimi 10
4.1.6.Benlik Algısı..... 11
4.1.7. Özdenetim 13
4.2. Suç..... 15
4.2.1. Suça İlişkin Kuramlar..... 15
4.2.1.1. Klasik Ekol..... 16
4.2.1.2. Pozitif Ekol..... 17
4.2.1.3. Katografi (Coğrafi) Ekol 18
4.2.1.4. Psikanalitik ve Psikiyatrik Ekol..... 19
4.2.1.5. Biyolojik Ekol..... 19
4.2.1.6. Anomi Kuramı..... 20
4.2.1.7. Ayırıcı Birleşmeler Kuramı..... 21
4.2.1.8. Alt Kültür Kuramı..... 22
4.2.2. Çocuk/ Genç Suçluluğu..... 22
4.2.2.1. Çocuk Suçluluğunun Türleri..... 24
4.2.2.2. Çocuk Suçluluğunda Risk Faktörleri..... 25

5. GEREÇ ve YÖNTEM

5.1. Araştırma Tipi 29

5.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman 29

5.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi 29

5.4. Araştırmanın Sınırlılıkları 29

5.5. Araştırmanın Değişkenleri 30

5.5.1. Araştırmanın Bağımlı Değişkenleri 30

5.5.2. Araştırmanın Bağımsız Değişkenleri 30

5.6. Verilerin Toplanması 30

5.6.1.Veri Toplama Araçları 31

5.6.1.1. Genç Bilgi Formu 31

5.6.1.2. Benlik Algısı Değerlendirme Formu 31

5.6.1.3. Özdenetim Soru Formu 31

5.6.2. Veri Toplama Yöntemi 32

5.6.3.Verilerin İstatistiksel Analizi 32

6. BULGULAR

6.1. Ergenlere İlişkin Demografik Özellikler 34

6.2. Ergenlerin Benlik Algı Düzeylerinin Değerlendirilmesi 38

6.3. Ergenlerin ÖzDenetim Düzeylerinin Değerlendirilmesi… 51

7.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

7.1. Tartışma 52

7.2. Sonuç 64

7.2. Öneriler. 65

8. KAYNAKLAR 67

9. EKLER 73

10.ETİK KURUL ONAYI……..79

11.ÖZGEÇMİŞ…….84

1. ÖZET

Suça Sürüklenmiş İle Suça Sürüklenmemiş Ergenlerin Benlik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Araştırmamızın amacı, 15- 18 yaş arasındaki suça sürüklenen ile suça sürüklenmeyen erkek ergenlerin benlik algı düzeylerini ve öz denetim başarılarını incelemektir. Araştırmaya "*Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu*" nda kalan 40, yine Maltepe ilçesinde bulundan devlete bağlı birbirinden farklı liseye devam eden 40, toplam 80 ergen dahil edilmiştir. Karma desenli araştırmamızda nicel kısmı oluşturan benlik algı düzeylerini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan likert tipli "Benlik Algısı Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Araştırmamızın nitel verilerini elde ettiğimiz özdenetim değerlendirmesi için ise yarım bırakılmış sorulardan oluşan "Özdenetim Soru Formu" kullanılmıştır. Çalışmamızın analizinde tanımlayıcı istatistiğin yanı sıra BADF' nin analizinde "*Mann Whitney U*" ve "*Kruskal Wallis H*" testleri kullanılmış ardından post-hoc yapılmıştır. Özdenetim analizinde ise "*Ki kare*" ve "*Spearman Korelasyon*" uygulanmıştır. Benlik algı değerlendirme sonuçlarında cezaevinde kalan ile kalmayan arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığı eğitim düzeyi, ceza infaz kurumdan kalanlar için infaz türü ve kalış süresinin yordadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). Özdenetim değerlendirmesinde kullanılan soru formunda sadece 3 soruda gruplar arası anlamlı farklılık bulunmuştur. Cezaevinde kalan gençlerin "özdenetim başarısızlığı" olarak nitelendirilen cevapları daha çok verdikleri görülmüştür ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Benlik Algısı, Ergenlik, Özdenetim, Suça Sürüklenen Çocuklar (SSÇ).

2. ABSTRACT

Investigation of Self Perception in Different Aspects Among Delinquent and Non-Delinquent Adolecents

The aim of study was to investigate self perception levels and self control success among male adolescents who are 15-18 years of age which are convicts in prison and non- convicts who live with their families. A total of 80 adolescents, 40 of whom were staying in the "*Maltepe Children and Youth Closed Penal Institution*" and 40 adolescent from different state high schools, were included in the study. Self perception assessment form was used to evaluate the level of self perception which consist the quantitative a part of our study. For the self control assessment, Self-Control Question Form which consisting of unfinished question was used. Self control assessment was the qualitative part of our study. "*Mann Whitney U*" and "*Kruskal Wallis H*" tests were used to statistical analysis of self-perception assessment ın addition to the descriptive analysis. "*Chi-Square*" and "*Spearmen Correlation*" tests were used to analysis self-control. Significant differences were found between participants who stay in penal institution and who don't stay penal institution regarding self perception assessment. It was concluded that the level of education and the type of execution and length of stay effected this difference between groups ($p<0.05$). In the questionnaire used in the self-control assessment, a significant difference was found only in 3 questions. It is observed that adolescents gave answer which can be qualified as "self-control failure" more frequenly ($p<0.05$).

Key Words: Adolescent, Delinquency boy, Self perception, Self control.

3. GİRİŞ VE AMAÇ

Tüm toplumlarda anti- sosyal davranışları olan, toplumsal veya hukuksal yaptırımlara konu olan kimselerin mevcudiyetleri, yüzyıllar boyunca sadece bilim insanlarını değil; düşünürleri, yöneticileri, hukukçuları da yakından ilgilendirmiştir [1].

Suç ve suçluluğun tanımlanmasında yazılı kurallar ve kültürün yanı sıra; devlet kültürü, sosyal çevre, inançlar, coğrafi koşullar, aile yapısı ve siyasi görüşler gibi birden farklı etkenin varlığı kabul edilmektedir [2]. Suç davranışı çeşitlilik gösterdiğinden dolayı suçluluğa ilişkin birden çok kuram mevcuttur.

Jarvis, suçluluğun yetersiz veya hatalı toplumsallaşmanın bir ürünü olduğunu hareket noktası kabul etmiştir. Birey ve toplum, toplumsallaşma sürecinde başarısızlığa uğradığı takdirde kurallara karşı gelerek suç işleyebilmektedir. Toplumsallaşma sürecinde bireyin, toplum tarafından önerilen ideal role uygun değer, tutum ve davranışları benimsemesi ve benliğine katması gerekmektedir. İdeal benlik algısı, 'bireyin olmak istediği' nin ne olduğunu açıklayan bir kavramdır. Bunun yanı sıra bireyin gerçekte nasıl davrandığı, kim olduğu ve ne yapabileceğine ilişkin bir görüşü vardır bu da kişinin 'gerçek benlik imgesi' olarak tanımlanır. Gerçek benlik imgesi, bireyin diğer kişilerin gözünde nasıl biri olduğunu ifade eder. Benlik imgesi ise, 'kişinin kendinin ne olduğunu tanımlamasıdır'. Bireyin benlik imgesi ve gerçek benlik imgeleri ne derecede ideal benlik imgesine yakınsa, bireyin toplumsallaşması o ölçüde başarılı olmaktadır. Bu üç rol arasındaki farklar büyük olursa birey; kararsızlık hisseder, beklenilene aykırı davranışlar sergiler ve bu davranışlar başarısız toplumsallaşma meydana getirir [3].

Bireyin içinden gelen reaksiyonları bastırma ya da dönüştürme becerisiyle birlikte istenmeyen davranışsal meyilleri sergilemekten imtina etmesi olarak tanımlanan öz denetim becerisi de toplumsallaşma için oldukça önemlidir [4]. Yetersiz öz- denetim aynı zamanda; duygusal dalgalanmalar, aşırı yeme, okul başarısızlığı, alkol ve uyuşturucu kullanımı, şiddet ve suç, bazı cinsel eylemler, istenmeyen gebelik ve aşırı sigara tüketimi gibi davranışsal ve dürtü kontrol sorunlarıyla ilişkilendirilmiştir [5].

Tüm bunların aksine iyi düzeyde öz-denetime sahip olan kişi, daha da azaltılmış öfke ve suç, iyi düzeyde psikolojik düzenleme, akıl sağlığı, yüksek akademik başarı, sağlıklı insan ilişkileri, daha az yeme bozuklukları, tüm madde kullanım bozuklukları gibi dürtü kontrol problemlerinin az düzeyde olması ile ilişkilendirilmiştir [4].

Ülkemizde çocuk suçluluğu kavramı kullanılırken, batılı kaynaklarda "Juvenile Deliquency" olarak yer almaktadır. Bu kavramın tam karşılığı "reşit olmayanın suçluluğu" dur [6].

Çocuk/ genç suçluluğunu yetişkinlik döneminde gerçekleştirilen suçtan ayıran en önemli özellik, kişiliğin oluşum evresini kapsıyor olmasıdır. Çocuk, ergenliğe geçiş aşamasında farklı fiziksel, bilişsel ve toplumsal değişimlerle karşılaşmaktadır. Ergenlik dönemi, gencin suç sayılabilecek uyumsuz davranışlara yönelmesinde önemli riskleri barındıran bir süreçtir. Bu dönemde çocuklar, yeterince gelişmemiş bir iradeye sahip olmaları nedeniyle yetişkinler tarafından sömürülmekte, suçlu duruma düşürülmektedir [7].

Bu araştırma, İstanbul ilinde bulunan, "*Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu*" nda kalan gençler ile Maltepe ilçesinde bulunan devlet lisesine devam eden 15-18 yaş gençlerin benlik algı ve öz denetim başarılarını karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır.

4. GENEL BİLGİLER

4.1. Ergenlik Dönemi

Milli Eğitim Bakanlığı' na göre gençlik, ergenlik dönemine ulaşma nedeniyle beraber biyo- psikolojik açıdan son çocukluk ile toplum yaşantısında sorumluluk edinme dönemi olan yani çocukluk ve genç yetişkinliğin arasında kalan 12-24 yaşları arasındaki gruptur. Benzer bir tanımı Birleşmiş Milletler Örgütü (BMÖ)' nün yapmış olup; gençlik çağını, 12-25 yaşları arasında olan insan olarak yapmıştır [8]. Ergenlik günümüzde, bireyde gözlemlenebilen süratli ve devam eden bir gelişim dönemi olarak da tanımlanabilmektedir [9]. Özetle, ergenlik dönemi ve bu dönemin yaş aralığı ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır ancak bu tanımların ortak paydası çocukluğun son evresi ile yetişkinliğin başlangıcı arasında kalan bir 'ara dönem' olmasıdır. Kabaca, ergenliğin 12- 21 yaş aralığını kapsadığını söylemek mümkündür [10, 8]. Sosyo-ekonomik koşulların bununla birlikte sağlık ve beslenmenin de ergenlik döneminin başlama yaşını yüksek oranda etkilediği görülmektedir [9].

4.1.1. Ergenlik döneminde bedensel gelişim

Ergenlik, bebeklik döneminden sonra bedensel olarak en hızlı değişimin görüldüğü dönemdir. Özellikle ergenliğin ilk iki yılını kapsayan dönemde fiziksel büyüme ve gelişme oldukça hızlıdır. Ergenlerin bir kısmı bu değişimi memnuniyetle karşılarken diğer bir kısmı bu değişimden memnun değildir [11].

Ergenler için standart bir büyüme eğrisi çizmek anlamlı olmamaktadır. Büyüme hız ve süreleri bireyden bireye göre farklılaşmaktadır [10]. Ergenlik, her iki cinsiyette de hızlı büyümenin gerçekleştiği, cinsel yapıların hızla geliştiği yaşları kapsamaktadır [12]. Bu süreçte görülen belirtiler takribi olarak kızlarda 10, erkeklerde 12 yaşlarında kendini göstermektedir. Bebeklik ve çocukluk dönemi sırasındaki fiziksel büyüme içten dışa bir eğilim izlerken; ergenlik döneminde bu eğilim tam tersi sırada, orantısız bir gelişme göstermektedir. Yani, eller, bacaklar ve ayaklar önce hızlanır bu hızlanmayı gövdenin büyüme hızı takip etmektedir. Genç ergenlerin sakar ve orantısız görünüş biçimlerini bu örüntü açıklamaktadır [13, 14]. Erkeklerde boy ve kilo eğrilerinde artış, 12- 16 yaşları arasında bariz bir şekilde görülmektedir. Görülen bu ilerleme 18 yaşına dek devam etmektedir. Kızlarda ise, ergenlik dönemi öncesinde

hızlı olan gelişimin, ergenlik dönemi sürecinde aynı hızla devam etmediği görülmektedir. Ergenlik döneminde kemikler ağırlaştığı gibi hacim olarak da büyüme göstermektedirler. Ergenlikte büyümenin en hızlı olduğu dönemde boy yılda yaklaşık olarak 8- 10 cm. kadar uzamaktadır. Ergenlik dönemi boyunca beden ağırlığı kızlarda yaklaşık 16 kg, erkeklerde ise 20 kg artış göstermektedir [15, 16].

Bu dönemde, pubik bölgede ve koltukaltında kıllanma, ciltte yağlanma, göğüslerin büyümesi ve ilk menstruasyon (kızlar için), penis ve prostat bezinin büyümesi, sesin değişmesi, ilk meninin atılması (erkekler için) görülebilmektedir. Ergenlik döneminin sonunda, bireyin büyüme ve gelişmesi büyük oranda tamamlanmıştır [15, 8].

4.1.2. Ergenlik döneminde bilişsel gelişim

Biliş, dünyayı öğrenmeyi ve beraberinde anlamayı kapsayan zihinsel etkinlikler manasına gelmektedir. Algılama, bellek, muhakeme, düşünme ve kavrama süreçlerini içermektedir [9].

Ergenler, okul çocuklarından sadece görünüş olarak değil, düşünce anlamında da farklılık göstermektedir. Piaget, ergenleri ve yetişkinleri çocuklardan farklı kılan özelliğin, ihtimal ile gerçek arasındaki nüansı bilebilmeleri olduğunu öne sürmektedir. İlkokul çocuğu bir sorunla karşılaştığında o soruna karşı en tipik yaklaşımı, olayın veya objenin kavrayabildiği özelliklerini izleyip, türlü somut işlem beceriler yardımıyla aralarında ilişki kurmaktır. İlkokul çocuğu, problem çözümleme yaklaşımında somuttur ve pratik aklını kullanmaktadır. Öte yandan ergen ve yetişkin, ilk önce problemlerle ilgili ihtimalleri belirlemeye çalışmakta ardından geleceğe uzanmaktadır. Duruma ilişkin muhtemel çözümleri sistematik olarak gözden geçirmektedir. Ergen artık ihtimalleri göz önüne alabilir ve varsayımlar üzerine sebep-sonuç ilişkileri kurabilmektedir. Ben merkezcilikleri ise onların çocuk ve yetişkin düşüncesi arasında ikilemde kalmalarına neden olmaktadır [10, 15, 11].

Piaget, bilişsel gelişimin son evresinin 12 yaşında başlayıp ergenlik boyunca sürdüğünü belirtmiştir. Ergen tıpkı bir yetişkin gibi soyut düşünebilir duruma gelmiştir [17]. Bilgiyi yeni ve birden fazla farklı yollarla ustaca kullanabilmektedir. Ergenin soyut kelimeleri anlama ve kullanma becerisi gelişmiş, felsefe, siyaset, din ve ahlak gibi soyut konularda fikir edinmeye başlamıştır. Genç, bu dönemde artık kendi

düşüncesi ile başkalarının düşünceleri arasındaki farkı kavrayabilmektedir. Soyut işlemler, ergenin sadece bir sistem içinde bütün ihtimalleri görmesini ve gerçek dışı varsayımlar kurmasını sağlamakla kalmaz aynı zamanda kendi düşüncesini kavramsallaştırmasına ve zihinsel kapasitesini değerlendirmesine de fırsat vermektedir. Piaget' e göre soyut işlemler döneminde olan ergenin düşünceleri esnektir ve karmaşık durumların üstesinden gelebilmektedir [10, 15, 8, 11].

Kuhn' a göre ergenlikteki en önemli bilişsel değişiklik yürütücü işlevlerde görülen gelişmedir. Bu değişim süreci, karar verme, akıl yürütme, eleştirel düşünceyi denetleme bununla birlikte bireyin bilişsel süreçlerini denetleme gibi üst düzey bilişsel faaliyetleri içermektedir. Üst düzey yürütücü işlevleri devam ettirmedeki gelişmeler daha etkili öğrenmeye, karar vermek için dikkatin nasıl yönlendirileceğini belirlemeye ve eleştirel düşünceye yol açmaktadır [18].

4.1.3. Ergenlik döneminde ahlaki gelişim

Ahlak, iyi ve doğru olan eylemlerin tümüdür ve fertlerin uyum sağlamakla sorumlu oldukları davranış ve kuralları kapsamaktadır. Davranışın iyi olup olmadığı konusunda kişiden kişiye ve toplumdan topluma farklılaşan birtakım yargılar mevcuttur. Ahlak konusuyla alakalı genel bir anlaşmanın, iyi ve kötü hareketin ne olduğu ile ilgili ortak düşüncenin var olmamasına karşılık ahlak ögelerinin değişmeyen, mutlak değerler olduğu görüşü de savunulagelmiştir [8].

Ahlak gelişimi konusunda ilk kuramsal görüşü Piaget öne sürmüştür [17]. Piaget ahlak gelişimini zihinsel gelişime paralel olarak birbirlerinden farklı özellikler taşıyan ve hiyerarşik bir sıra takip eden evreler içinde incelemiştir [19]. Piaget' ye göre yaş ilerledikçe ahlaki yargılarda olgunlaşma gerçekleşmekte ve kabul görmeyen bir harekette bulunan kişinin bu hareketi o kişinin niyetine göre değerlendirilmektedir. Diğerlerine zarar vermek amacıyla yapılan bir davranış, hata sonucu ya da bilinçsizce gerçekleşen bir davranıştan çok daha kötü olarak değerlendirilmeye başlanmaktadır [8]. Piaget' nin kuramını temel alarak geliştiren kuramcı Kohlberg' e göre ise, ahlak gelişimi için zihinsel gelişim zorunludur. Kohlberg, bireylerin ahlaki açıdan bir gelişme içinde olduklarını söylemektedir. Bu gelişmenin yaşa ve zihinsel olgunluğa bağlı olarak adım adım gerçekleştiğini belirtmekle birlikte bu aşamaları 6 evreyi

kapsayan Gelenek Öncesi- Geleneksel- Gelenek Ötesi olmak üzere 3 düzeye ayırmıştır [17].

Freud' a göre ahlak gelişimi kişilik gelişimine paralel olarak gelişmektedir. Ahlak gelişimi, 3-6 yaş fallik dönemi kapsayan psikoseksüel gelişim evresine denk düşmektedir. Freud, bu evrede ahlaki yargı ve standartlarının baba ile özdeşleşme neticesinde oluştuğunu öne sürmüştür. Freud' a göre birey, davranışlarını süperegonun gelişmesiyle yönlendirip toplumsal rollerin de bu sayede benimsendiğini ifade etmektedir. Özetle, psikanalitik ekole göre ahlak gelişiminin ana hatları kişiliğin oluştuğu ilk beş yıl içerisinde şekillenmektedir [17].

Son olarak sosyal öğrenme kuramına göre ahlaki hareketler, toplumsallaşma sürecinde pekiştirme, ceza ve gözleme dayalı olarak öğrenilmektedir. Bu kurama göre ahlaklı davranışı içselleştirmede önemli olan diğer kavramlar ise, model alma ve taklittir. Çocuklar için yetişkinlerin koyduğu ödül ve cezalar davranışın doğru veyahut yanlış olduğunu belirlemektedir [17].

4.1.4. Ergenlik döneminde sosyal- duygusal gelişim

'Sosyal gelişim; çocukların ailesiyle, arkadaşlarıyla ve çevresindeki başka bireylerle olan ilişkilerini, sorumluluk alma, liderlik, paylaşma gibi birçok becerilerin kazanımını içeren bir süreç' tir [11].

Her çocuğun, doğumdan itibaren büyüdükçe birbirinden farklı çok fazla sosyal ve psikolojik ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. Çocuğun doğum sırası, cinsiyeti, aile yapısı, ailenin katıldığı sosyal tecrübelerin niteliği, eve misafir gelişi ve misafir ağırlama şekli, ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi çocuğun topluma uyum sağlamasını, sosyalleşmesini etkileyen başlıca faktörlerdendir. Sosyalleşmeyi güçleştiren faktörler ise, aralarında yaş farkı fazla olan kardeşi olma, tüm kardeşlerin aynı cinsiyetten olmasıdır. Ev halkının hemcins olması karşı cinsle iletişim kurmayı da zorlu hale getirmektedir. Çocuğun sosyalleşmesini etkilen bir başka değişken ise ebeveyn tutumlarıdır. Anne babanın çocuğuna karşı olan tutumu çocuklarının farklı sosyal davranışlar geliştirmelerine sebebiyet vermektedir. Demokratik ve eşitlikçi bir ortamda yetişen çocuklar kendine daha güvenli ve sosyal olmaktadır [8].

Ergen, toplumda saygınlık kazanma ve statü sahibi olma gereksinimi içerisindedir. Ergenin topluma uyum sağlaması geniş ölçüde bu gereksinimin kazanılmasıyla

ilişkilidir. Bu sebeple bu yıllar toplumsal gelişim ve uyum yılları olarak da tanımlanabilir. İlk sosyal uyumlarını gerçekleştirirken kendilerine deneyim imkanı sunan, özgür bir aile ortamında, yeterli ölçüde sevgi ve güvenle yetiştirilen çocuklar, ergenlik dönemine geldiklerinde başarılı olmaları için gerekli koşulları mevcut demektir [9]. Ebeveynler, ergenlerle sosyal ve politik konularla ilgili benzer görüşe sahip olsalar da müzik tercihleri, saç şekilleri, giysiler gibi birçok konuda anlaşmazlığa düşmektedirler. Ergenliğin 'fırtına ve stres dönemi' şeklindeki nitelendirilmesi, ebeveynler ve gençler arasındaki bu çatışmaları/ anlaşmazlıkları ifade etmektedir. Ebeveynler ne zaman çocuklarının özerkliğini kabul ederlerse o zaman bu çatışmalarda azalma görülmektedir [8, 11]. Genç birey özerklik ve bağımsızlık ihtiyacı doğrultusunda ailesinden arkadaş grubuna doğru yönünü değiştirmektedir. Buna rağmen aile birçok konunun çözümü için başvurulacak temel dayanak olma fonksiyonunu korumaktadır [10].

Duygusal gelişim ise, doğum itibariyle başlayan ve yaşam boyunca devam eden bir süreçtir. Özellikle gençler içinde bulundukları çevrede yaşanan birçok olaya karşı duyarlılık göstermekte ve yaşanan bu olaylara çeşitli şekillerde tepki vermektedirler. Ergenlerin duygusal olarak gösterdikleri belirtilerin en belirgin özelliği duygusal durumdaki düzensizlik ve duygusal durumun hızlı değişmesidir. Aynı olaya bir gün önceki tepkisi ile bir gün sonraki tepkisi birbirinden farklı olmaktadır. Neşeli ve mutlu iken birdenbire üzülebilir veya tam tersi bir duygu değişimi yaşayabilmektedir. Duygusal açıdan erkeklerin kızlardan daha yavaş olgunlaştıkları gözlenmektedir [8, 9].

Çocukluk ile ergenlik dönemi arasındaki duygusal açıdan en bariz fark, çocuklar öfke, sevinç ve kızgınlık gibi duygularını açık davranışlarla ve o anda ifade etmektedirler; gençler ise duygularını gizleyip maskeleme çabası içine girebilmektedirler. Gençlik çağı, abartılmış, hızlı ve kolay değişen duygulanım ve coşkularla yaşanmaktadır. Gençler sevinçten sıkıntıya, kızgınlıktan taşkınlığa değişen çeşitli duygulanım ve coşku durumlarından kaynaklanan iletişimler kurmaktadırlar [20]. Ergenlik döneminde en yoğun hissedilen duygular ise, çekingenlik, kaygı, korku ve öfkedir [11].

4.1.5. Ergenlik döneminde kişilik gelişimi

Kişilik, bir kimseyi ötekilerden ayrımlı kılan kendine has özellikleri temsil etmektedir [21].

Freud' a göre kişiliğin yapısını id, ego ve superego oluşturmaktadır. İlkel ben olarak adlandırılan id, haz ilkesine göre davranarak acıdan imtina eder ve hazza ulaşmaya çalışır. Mantık ve etik dışı olup gerçeklik kavramından mahrumdur. Ben sözcüğünün karşılığı olan ego, gerçeklik ilkesine göre hareket etmektedir. İd' in var olan arzularının ifade edilmesini ve doyurulmasını sağlamaktadır. Ego, zihindeki imgelerle gerçek dünyadaki objeler arasında ayrım yapabilmektedir. Üst benlik yani süperego, toplumun özellikle de ebeveynlerin değer yargılarını ve standartlarını göstermektedir bununla birlikte kişiliğin üçüncü ve en son gelişen yapısıdır. Doğuştan var olmayan ve ancak gelişim ile ortaya çıkan süperego kişinin içinde var olan da vicdan olarak ifade edebileceğimiz yargıçtır. Süperego, neyin yapılabileceği ve yapılamayacağı konusunda kısıtlamalar getirmektedir. Böylece kişilik, bir bütün olarak işlemektedir. İd kişiliğin biyolojik, ego psikolojik kısmını oluştururken; süperego ise toplumsal kısmını oluşturmaktadır [21, 22, 23].

Pek çok değişime ayak uydurmaya çalışırken ergen 'Ben kimim?', 'Kim olmalıyım?' sorularına yanıt aramaktadır. Kendi kimliğini arama, bu dönemin en önemli özelliğidir [11].

Erikson' a göre ergenlik döneminin temel psiko-sosyal karmaşası "kimliğe karşı rol kargaşası"dır. Kimliğin oluşması ergenlik döneminde başlamadığı gibi yine ergenlik döneminde sona ermemektedir. Daha önce de değinildiği gibi, bu dönemde birey, kim olduğunu aynı zamanda kim olmadığını bulmaya çalışmaktadır. Bu dönemde olan genç için dış görünüm oldukça önemlidir. Dış görünümüne gösterdiği ilgi benliğinin oluşmasına da katkıda bulunur [24]. Hem bilişsel hem de bedensel olarak gelişimsel anlamda önemli ilerlemeler gösteren genç, cinsel, toplumsal ve mesleki kimliğini keşfetmesine yol gösterecek farklı roller arayışı içindedir [9, 21]. Erikson' a göre kimliğin oluşumunu gerçekleştiren iki olgu bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ergenin, çocukluk çağı özdeşimlerini kabullenmesi veya kabullenmemesidir. Bu nedenle kimlik oluşum süreci; bebeklikte başlayan, çocuklukta süren, ergenlikte yükselişe geçen bununla birlikte yetişkinlikte de devam etmekte olan bir süreçtir.

İkinci olgu, mevcut koşullarda yaşanılan tarihsel ve sosyal süreçlerin genç bireyi nasıl tanımladığıdır [25].

4.1.6. Benlik algısı

Benlik kavramı ile ilgili literatür taraması yapıldığında, benlik kavramının bilişsel bir yapı olduğu bununla birlikte en önemli fonksiyonunun yüksek benlik değerini devam ettirmek olduğu belirtilmiştir. Benlik konusu incelenirken benlik, benlik kavramı ve benlik saygısı kavramlarının da tanımlanması gerekmektedir. Genel hatlarıyla benlik, kişinin kendine özgü fiziksel ve psikolojik özelliklerinin birleşimi olarak tanımlanırken; benlik kavramı, kişinin kendisine yönelik algılamaları olarak tanımlanmaktadır. Benlik saygısı ise, kişinin kendisi hakkında sahip olduğu duygularını içermekte ve kendini olumlu özellikleriyle değerlendirmesidir [26]. Bununla beraber benlik kavramı ile ilgili birçok tanımın yazılı kaynaklarda yer aldığı görülmektedir. Bunlardan ilki, Gander ve Gardiner' a aittir. Gander ve Gardiner benlik kavramının ergenliği en iyi şekilde tanımlayacak kavram olduğunu ileri sürmekle birlikte benlik kavramını bireyin, sadece kişinin kendisine has tutumlardan, duygulardan, algılardan ve değerlerden oluşan, benliğine yönelik görüşü olarak ifade etmektedir [27]. LaBenne ve Greene ise benlik kavramını, yaşanılan veya gözlemlenen deneyimler sonucunda kazanılan bilişsel süreçler veya düşünceler bütünü olarak tanımlamaktadır [28].

Benlik, psikoloji kuramlarına göre birden farklı şekilde açıklanmıştır. **İnsancıl Kurama** göre benlik, günlük yaşantıda bireyin '*kendi olmaya çalışmak*' şeklinde açıklanmıştır. İnsancıl kuramın açıkladığı benlik kavramı, kendini gerçekleştirme kavramı ile eş anlam taşımaktadır. **Psikanalitik Kuram**, benlik kavramıyla alakalı olarak, kişinin kendine verdiği değeri ve bütünlüğü koruyabilmesinde çevre ile olan etkileşimlerin önemi vurgulanmaktadır. Bu kurama göre, benlik öznel değildir ve ego tarafından algılanır. **Fenomonolojik Yaklaşım** ise benliğin yapısal olduğu kadar, işlevsel olduğunu söyler ve bununla birlikte bireyin kendisine ve çevresine yönelik algılarını düzenlemesinde, ona göre hareket etmesinde bireyi güdüler [27].

Leary ve Tangley benlikte 3 temel süreçten bahsetmektedir. Bunlar; bireyin kendisine ilgi göstermesi ve kendine yönelik farkındalığını kapsayan **dikkat süreci**; bireyin kendisine yönelik oluşturduğu duygu ve düşüncelerini kapsayan **bilişsel süreç**

ve son olarak, bireyin kendisini karar verme, denetleme gibi sistemleri kullanarak yönlendirme çabalarını kapsayan **yönetsel süreç**tir [17].

Ergenlik dönemi itibariyle gençler soyut düşünmeyle, kendilerine yönelik farklı özellikleri bir araya getirerek kendilerini daha soyut özellikleri olan bir kişi çerçevesinde tanımlayabilmektedirler. Ergen ileriki yıllarında ise, gençler duruma göre bazen içedönük, bazense dışadönük olabildiklerini, bununla beraber birçok zıt özelliklerin de benliklerinde bulunabileceğini fark etmeye başlar. Bu dönemde sosyalleşmenin artmasıyla gencin çoklu benlikler geliştirmesi söz konusudur. Yani ergen, yakın arkadaşıyla benliğinin farklı bir yanını, öğretmeniyle farklı, ailesiyle çok daha farklı bir yanını paylaştığını görmekte, bu durum onun için ilk zamanlarda kafa karıştırıcı olsa da, benlik bütünlüğüne ulaşabilmesi ve benliğinin tümüyle farkına varabilmesi için önemli görülmektedir. Bu farkındalık ise, bireylerin sosyal yaşantısında önemli dönüşümlere katkıda bulunmaktadır. Kendilerine yönelik olan bu farkındalıkları diğer kişilere yönelecek ve sosyal ilişkilerde daha becerikli kişiler olmalarını sağlayacaktır [17].

Anti-sosyal davranışlar ile benlik arasındaki ilişkiye yönelik literatür taraması yapıldığında birey ve toplumsallaşma başlıklı kuramlar ile karşılaşılmaktadır. Bunlardan en dikkat çekeni ise Jarvis' in Yeniden Toplumsallaşma Modeli' dir. Bu modele göre birey ve toplum, toplumsallaşma sürecinde başarısızlığa uğradığı takdirde kurallara karşı gelerek suç işleyebilmektedir. Jarvis, suçluluğun yetersiz veya hatalı toplumsallaşmanın bir ürünü olduğunu hareket noktası kabul etmiş ve toplumsallaşma, benlik ve bilişsel çelişki kuramlarından yararlanarak yeni bir model oluşturmuştur. Toplumsallaşma sürecinde birey, toplum tarafından önerilen ideal role uygun değer, tutum ve davranışları benimsemesi ve benliğine katması gerekmektedir. İdeal benlik algısı, 'bireyin olmak istediği' nin ne olduğunu açıklayan bir kavramdır. Bunun yanı sıra bir de bireyin gerçekte nasıl davrandığı, kim olduğu ve ne yapabileceğine ilişkin bir görüşü vardır bu da 'gerçek benlik imgesi' olarak tanımlanır. Gerçek benlik imgesi, bireyin diğer kişilerin gözünde nasıl biri olduğudur. Benlik imgesi denilen şey ise, 'kişinin kendinin ne olduğunu tanımlamasıdır'. Bireyin benlik ve gerçek benlik imgeleri ne derecede ideal benlik imgesine yakınsa, bireyin toplumsallaşması o ölçüde başarılı olmaktadır. Bu üç rol arasındaki farklar büyük olursa, birey, kararsızlık

hisseder ve beklenilene aykırı davranışlar sergiler ve bu davranışlar başarısız toplumsallaşma meydana getirir [3].

4.1.7. Özdenetim

Öz-denetim, bireyin kendisi ile dünya arasında ideal uyumu sağlaması için kişinin kendisini değiştirme ve uyum sağlayabilme kapasitesi olarak değerlendirilir. Bu anlamda öz-denetim, kişilik yapısında oldukça elzem süreçlerden biridir. Özdenetim, kişinin içinden gelen reaksiyonları bastırma ya da dönüştürme becerisiyle birlikte istenmeyen davranışsal meyilleri gerçekleştirmekten imtina etmesidir. Kişinin stres etkenlerini öngörebilmesi, önleyici ve etkileri azaltıcı davranışları planlayabilmesi olarak tanımlanan geleceğe yönelik üstesinden gelmeyi de sağladığı ifade edilmektedir. Bu işlevleri ile özdenetim, sosyo-duygusal sorunlara sebep olma olasılığı yüksek olan risk faktörlerinin varlığında daha da önem kazanmaktadır. Bireyin, stres karşısında etkili başa çıkma yöntemlerini kullanabilmesini, oluşan olumsuz duygu durumunu denetleyebilmesini ve ortadan kaldırabilmesini sağlayarak bireyi korumaktadır [4,29].

Orta çocuklukta, ergenlikte ve hatta yetişkinlikte de gelişimini devam ettiren özdenetim, olumlu sosyal beceriler, arkadaş ilişkileri, akademik başarı ve duygusal-davranışsal uyum ile olumlu yönde anlamlı ilişki göstermektedir [29].

Öz denetim kavramı olayların kontrolünden ziyade olaylar karşısında bireyin içsel tepkilerinin yönetilmesini ifade etmektedir. Rosenbaum'a göre bir tepkinin öz denetime dahil edilebilmesi için iki koşula gereksinim vardır. Bunlardan ilki tepki verilen durumun acı, stres, kaygı, ağrı vb. gibi içsel bir olayla başlaması gerekmektedir. İkinci şart ise ortaya konan tepkinin hedef davranışın sürmesine engel olan pürüzleri ortadan kaldırmayı amaçlaması gerekmektedir. Özdenetimde bireyin bir takım içsel olaylara karşı aniden verdiği tepkileri iyi değerlendirmesi önemlidir. Bu yüzden de kişinin yaşanmış olan olumlu veya olumsuz olaylar karşısında verdiği tepkileri iyi analiz edebilecek, kendisi için neyin iyi neyin kötü olduğuna karar verebilecek bilişsel yetilere ve tüm bunları ifade edebilecek bir dil yeterliğine ihtiyacı vardır [30].

Rosenbaum, özdenetim davranışlarının onarıcı, yenileyici ve yaşantısal özdenetim olmak üzere başlıca üç fonksiyonunun olduğunu ileri sürmektedir. Onarıcı özdenetim,

kişinin hedefe yönelik eylemlerini etkileyen duygularını, acılarını ve bilişlerini kontrol edebileceği hareketleri kapsamaktadır. Yenileyici özdenetim, kişilerdeki değişim sürecine kılavuzluk yapabilecek davranışlar anlamına gelmektedir. Yenileyici veya tekrardan şekillendirmenin odağı dengesizliğe sebep olan davranışlardır. Yaşantısal özdenetim ise, kişinin bilişsel denetim sürecinin neticelerinin üstesinden gelerek haz verici faaliyetlere yönelmeyi sağlayan hareketleri içermektedir [4].

Tüm bu bilgiler ışığında özdenetim becerisinin yeterli ve yetersiz olma durumundan bahsetmek mümkündür. Özdenetim yetersizliği, karar verme, genel anlamda amaç ve değerleriyle tutarlı bir şekilde harekete geçme noksanlığı olarak tanımlanır. Bu yoksunluk neticesinde birey, bir eylem sürecinde gayret ve sebattan yoksun olma eğilimi gösterir [4, 31]. Bu durum, insan davranışının en karmaşık perspektiflerinden birini yansıtmaktadır. Yetersiz öz- kontrol aynı zamanda; duygusal dalgalanmalar, aşırı yeme, okul başarısızlığı, alkol ve uyuşturucu kullanımı, şiddet ve suç, bazı cinsel eylemler, istenmeyen gebelik ve aşırı sigara tüketimi gibi davranışsal ve dürtü kontrol sorunlarıyla ilişkilendirilmiştir [5]. Yetersiz düzeyde öz-denetimi olan kişiler, burada-şimdi yönelimine sahiptirler. Bununla birlikte ertelenmiş hazzın aksine o an isteme eğilimindedirler ve çok riskli- heyecan verici davranışlar sergilemektedirler. Aynı zamanda, kırıcı, duyarsız, çabuk sinirlenen, bencil ve başkalarına karşı anlayışsızdırlar. Tüm bunların aksine iyi düzeyde öz-denetime sahip olan kişi, daha az öfke ve suç, daha iyi psikolojik düzenleme, akıl ve ruh sağlığı, yüksek akademik başarı, sağlıklı insan ilişkileri, daha az yeme bozuklukları, alkol, veya diğer madde kullanım gibi dürtü kontrol problemlerinin az düzeyde olması ile ilişkilendirilir [4]. Kişilerin öz-denetim kapasitelerinde bireysel farklılıklar bulunmaktadır. Özdenetimi becerisi düşük olan ile yüksek olan insanlar, dünyalarını farklı şekillerde yapılandırmaktadır.

Bununla birlikte, özdenetim kavramı ülkemizde ve dünyada stresle başa çıkma, suç, öfke kontrolü, akademik başarı vb. konularla birlikte işlenerek birçok araştırmaya kaynaklık etmiştir.

4.2. Suç

Tüm toplumlarda anti- sosyal davranışlar sergileyen, toplumsal veya hukuksal yaptırımlara söz konusu kişilerin mevcudiyetleri, yüzyıllar boyunca düşünürleri, yöneticileri, hukukçuları ve bilim insanlarını pek yakından ilgilendirmiştir [1].

Platon, suç davranışını, bir çeşit ruh hastalığı olarak düşünmüş ve bu durumun "haz arama" alışkanlığı ve bilgisizlik neticesinde gerçekleştiğini ileri sürmüştür. Bu sebeple Platon, suç işlemiş olan kişinin aydınlatılarak iyi edilmesini öngörmüştür. **Hipokrat**, toplumsal şartlardan ziyade, beden yapısıyla kişilik ve suç arasında bir takım ilişki olduğunu saptamıştır. Çağdaş bilim insanlarından **Burt**, suç davranışına yalnız "*semptom*" olarak görülebileceğini ve kökeninin de zihin olduğunu, suç davranışının ruhsal bir problem olarak incelenmesinin gerektiğini ileri sürmüştür. **Lombroso**, suçu doğum, ölüm gibi tabii bir olay olarak görür üstelik bitkiler ve hayvanlarda da mevcut olduğunu söylemektedir. Bir hareket, bir memleketin veya bir çağın adet, gelenek, töre ve düşünceleriyle çelişki halinde olduğu durumlarda, suç özelliği taşımaktadır. **Ceza Hukuku**' nun verdiği suç tanımı ise, yasanın cezalandırdığı hareketlerin tümüdür. Yapılan bu tanımlarda 'suç' kavramının oldukça farklı yaklaşımlarla ele alındığı görülmektedir [1, 32].

Suç ve suç davranışının açıklanmasında yazılı kurallar ve kültürün yanı sıra; devlet kültürü, sosyal çevre, inançlar, coğrafi koşullar, aile yapısı ve siyasi düşünceler gibi birden farklı etkenin varlığı kabul edilmektedir [2].

Aichorn' a göre suç işleme, ruhun davranışları yöneten kısımlarının sistemli çalışmamasından ileri gelmektedir [33]. Cohen' e göre suçlu alt kültürünün en bariz özellikleri arasında olumlu ve dengeli olmama, hızlı karar değiştirme, geçici zevk duyma ve grup özerkliği bulunmaktadır [34].

4.2.1. Suça ilişkin kuramlar

Suç davranışı çeşitlilik gösterdiğinden dolayı suçluluğa ilişkin birden çok kuram mevcuttur.

Bireyi temel alan görüşler: Suç davranışı, normalden sapan veya başka her türlü girişimlerde sadece birey odak nokta seçilmiş ve bireyin kişilik yapısı, görüşü, değerleri, amaçları, ilgi, ihtiyaçları ve dürtüleri ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bu

görüşün temel görevi, suç davranışında bulunan kişinin kişilik tipini belirlemek ve tasniflemektir. Bu kişilik tipleri ya kalıtsal, kazanılmış, biyolojiye özgü niteliklerle açıklanmakta ya da kişilik yapısı, mizaç özelliği veya faal olan temel ihtiyaçlar gibi tümüyle psikolojiye özgü niteliklerle açıklanmaya çalışılmaktadır [1]. Özetle, bireyi temel alarak suç davranışını açıklayan görüşte, bireyin bulunduğu çevresel ortamın farklılıkları göz ardı edilmiş sadece kişinin özellikleri üzerinde durulmuştur.

Çevreyi ve sosyo- kültürel faktörleri temel alan görüşler: Bireyi temel alan görüşlerin tersine, bu görüşü oluşturan kuramlar, normalden sapan davranışlara sahip olan kişileri, birtakım niteliklerinden ziyade, bazı uygun olmayan koşullarda bu davranışlarda bulunan kimseler olarak tanımlamaktadır [1].

4.2.1.1. Klasik ekol

Suç davranışını bilimsel olarak açıklama eğilimi 18. yy. başlamıştır. Suçluluk kuramlarından ilki, 'Hedonistik Psikoloji' üzerine kurulmuş olan klasik ekol (faydacı ekol) dür. Hedonistik inanış (hazcı, faydacı) insanı, eylemlerini zevk ve acı ilkesine göre ayarladığını öne sürmüştür. Bir davranışın vereceği haz, yine o davranışın doğuracağı acı ile dengeli olmalıdır. Aksi halde, bireyin davranışından aldığı zevk, onun doğurduğu acıdan fazla olursa birey bu davranışa yönelecektir. Bu görüşün öncülüğünü ise Jeremy Bentham ile Marquis Beccaria yapmıştır. [1, 35].

Bentham' a göre ceza, suç işlemiş olan kişinin özgür bırakıldığında daha büyük bir suç işlemesine mani olacak şekilde olmalıdır. Klasik ekol, suç ve cezaya hukuksal açıdan bakmaktadır. Suç işleyen bireylerde görülen bireysel farklılıklar göz ardı edilerek değerlendirmenin yapılması gerektiğini öngörmektedir. Beccaria bu durumu şöyle özetlemektedir: Yasaya aykırı eylemlerde bulunan tüm kişiler, yaşları, statüleri ve sağlık durumları göz önüne alınmadan eşit bir biçimde cezalandırılmalıdırlar. Bununla birlikte klasik ekol, devletin cezalandırma konusundaki sınırı olmayan gücünü eleştirerek suça ve cezaya daha gerçekçi yaklaşmayı önermiştir [1, 36].

19. yüzyılda, klasik ekolle aynı temele dayalı Neo-klasik ekol (yeni klasik ekol) ortaya çıkmıştır. Neo-klasikler, klasik ekolün katı cezalarının daha insancıl olması ve yumuşatılması gerektiği görüşündedirler. Yeni klasikçilerin, çocuk suçluluğu alanında ilk bilimsel çalışmaları yaptıklarını söylemek yanlış değildir. Getirdikleri yenilikler arasında, yedi yaşından küçüklere ceza uygulanmaması ve gene zihinsel

engele sahip olanların ceza sorumluluğunun olmaması hükümleri yer almaktadır [2, 34]

4.2.1.2. Pozitif ekol

19. yüzyıl ortalarında bilim insanları suç davranışının sebeplerini pozitif bir bakış açısıyla incelemeye başlamışlardır. Bilim insanları, bu dönemde, bilimsel yöntem ve deneysel araştırmaya dayanarak spesifik olmayan açıklamalarda bulunmaya çalışmışlardır. Kriminoloji alanında pozitif ekol, insan eylemlerini öz denetimleri dışındaki güçlerin belirlediğini ve bunlarında ölçülebileceğini ortaya koymuştur. Pozitif ekol ışığında suç işleyen kimseler 'hasta' olarak kabul edilmiş kimselerdir. Bireyleri suça iten faktörlerin, biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel olacağını öne sürmüşlerdir. Bu sebeple, suç işlemiş kişiye ceza verilmesi yerine suça sebebiyet veren faktörlerin ortadan kaldırılması gerektiğini savunarak klasik ekole bir tepki olarak doğmuştur [36-37-38].

Pozitivist kriminoloji ekolü "Cesare Lombroso" "Raffaele Garofalo" ve" Enrico Ferri" nin çalışmalarıyla başlamıştır [39].

Lombroso, suç işlemiş kişiler ile suç işlememiş kişiler arasındaki biyolojik ayrımlaşmalara dikkat çekmiştir ve fiziksel yapının bireyin eylem ve etkilerini yöneten en önemli sebep olduğunu ortaya koymuştur. Lombroso hapishanelerde gerçekleştirdiği ölçümleri temel alarak "*Born Criminal- Doğuştan Suçlu*" kavramını geliştirmiştir. Lombroso, "atavism" e bağlı olarak, benzer vücut yapısındaki suç işlemiş kişilerin özelliklerinin de benzemenin ötesinde aynı olduğunu savunurken, onları "doğuştan suçlu" olarak betimlemiştir. "Atavism" ile ırkların biyolojik evrim sürecinde en ilkel çağdaki karakteristik özelliklerini anlatmaktadır. Suçluluğun bireyin fiziksel noksanlığından var olduğunu öne sürmüştür. Ona göre suç, bedensel koşulların bir çıktısıdır ve bazı insanlar suçlu olarak doğmaktadır. Bu insanlar, vücutlarında bulunan stigmata (damga) ve anomaliler ile diğerlerinden ayrıştırılabilmektedirler. Bu farklılıklar onları istekleri dışında suç sayılan davranışları sergilemeye yöneltmektedir [1].

Pozitif ekolün diğer temsilcisi Ferri' ye göre suç, pek çok faktörün birleşimidir. Bu faktörler maddi, antropolojik (yaş, cinsyet, organik ve fizolojik faktörler) ve sosyal (adetler, din, nüfus yoğunluğu) faktörler, ırk, coğrafya, ısı ve iklimdir. Ferri kimyadaki

"doyma noktası" kuralını kriminolojiye uyarlamıştır. "Belirli bir sosyal çevrede, belirli bireysel ve fiziki koşullarda ancak belirli bir sayıda suç işlenir ne daha az ne de daha fazla" olduğunu söylemektedir. Ferri toplumun, yasalarla suç işleyen kişilere karşı korunduğunu ve ölümle sonuçlanabilecek kararın topluma hiçbir koşulda uyum sağlayamayacak kişilere verilmesi gerektiğini belirtmektedir [37-39].

Bir diğer temsilci olan Garofalo ise Lombroso gibi, suçtan ziyade suç işlemiş kişinin incelenmesi gerektiğine inanmıştır. Ancak ondan farklı olarak, psikolojik bir suçlu tipi olduğunu öne sürmüş ve kalıtımın üzerinde durmuştur. Garofalo' ya göre kültürlü, eğitimli, görgü kurallarına uyan, medeni insanlar, insan yaşamına ve mülkiyete bağlı birtakım değerlere ilişkin belirli temel duygulara sahiptir ancak suç işleyen kişiler bu duygulardan yoksun kimselerdir. Garofalo suç davranışını ise, empati yoksunluğu ve özgeci duyarlılığın olmaması şeklinde tanımlamaktadır. Buna psişik ve ahlaki 'anomali' adını verir. Bununla birlikte Garofalo, suç işleyen kişinin toplumdan uzaklaştırılması gerektiğini ileri sürmüştür [39].

4.2.1.3. Katografi (coğrafi) ekol

Bu ekolün öncüleri arasında Quetelet ve Guerry bulunmaktadır. Bu görüşün üyeleri, iklim ve topografyanın insan davranışları üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmışlar ve suçu açıklarken daha çok harita ve istatistiklerden faydalanmışlardır. Coğrafi özellikler ve iklim koşullarıyla suç arasında yakın bir bağlantının var olduğunu savunmuşlardır. Coğrafi ekolün üyelerine göre bir toplumun mutluluğunu sağlayan toprağın verimliliği, tabii kaynakların zenginliği gibi unsurlar bulunmaktadır ve bu unsurlardan mahrum olanlar yağmacı ve yırtıcı olmaktadır [1].

A.Quetelet de insan öldürme suçlarının güneyde ve sıcak mevsimlerde arttığını mala yönelik suçların ise, kuzeyde ve soğuk mevsimlerde artış gösterdiğini söyleyerek bu durumu "Suçluluk Hakkında Isı Yasası" şeklinde belirtmektedir. Quetelet' e göre, eylemler de bireyin denetiminin dışındaki güçler tarafından yönlendirilmektedir [1].

Guerry ise, suç istatistiklerinden yararlanarak, suç davranışına sebep olan sosyal faktörler üzerinde araştırmalarını sürdürmüştür. Birden farklı sosyal faktörlere göre suç davranışının çeşitlilik gösterdiğini kanıtlamıştır. Bununla birlikte eğitim, yaş, cinsiyet gibi değişkenler ile suç sayılan davranışlar arasındaki bağlantıyı gösteren tablolar ve haritalar oluşturmuştur. Guerry, suça sebep olabilecek sosyal etkenlere ilgi

toplayarak toplumun suçlulardan değil suç kabul edilen davranıştan sorumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır [36-37].

4.2.1.4. Psikanalitik ve psikiyatrik ekol

Psikiyatr ve psikanalistler, suç kabul edilen eylemi açıklarken zihni çatışmalar, içe itilmiş arzular ve diğer motive eden eğilimlerle beraber davranışın sembolik formu olan suçluluğu el almaktadır [1].

Suç, psikanalitik yaklaşıma göre, ego ve süperego gelişiminde yaşanan yetersizlik sebebiyle id' in arzularının kontrol altına alınamamasından kaynaklanmaktadır. İd, ego ve süperego' nun dengeli olmayan denetimi ya da denetimsizliği bireyi suçluluğu da içinde barındıran anti- sosyal davranışlara yönlendirmektedir. Freud' a göre ise, suçlu davranışın oluşmasında bilinçdışı motivasyonlar önemli rol oynamaktadır. Aynı zamanda Freud suçu nevrozları açıkladığı gibi açıklamaktadır. Ona göre, suç işlemiş kişide oedipal dönemden kaynaklanan ve bilinçdışına itilen suçluluk ve günahkarlık duygularını gidermeye yönelik ceza alma arzusu ortaya çıkmaktadır. Suç işleyen kişi ise, var olan bu duygudan kurtulabilmek için cezalandırılmak istemektedir. Yani suçtan önce suçluluk duygusu vardır ve var olan bu duygu kişiyi suça itmektedir [7].

Aichorn' a göre dinamik bir ifade olan suç, psişik kuvvetlerin karşılıklı gruplaşmasıdır. Suç, disosyal yani sapma olarak tanımlanan davranışların sebebi olabilmektedir. Ayrıca Aichorn, bu psişik enerjinin akış yolu bulamaması sonucu yeni belirtilerin ortaya çıkarabileceğine değinmektedir [1].

Özet olarak psikanalitik ekole göre suç, bastırılmış bir karmaşanın sembolüdür. İçe itilen meyiller çoğunlukla değişikliğe uğrayarak ya da yollarından saparak tekrardan ortaya çıkarlar [1].

4.2.1.5. Biyolojik ekol

Biyolojik ekole göre suç, organizmanın şartlarının bir ürünüdür. Yani, suça eğilim, kalıtsal özellikteki bedensel şekillerle ilişkilidir. Suç işlemiş kişiler, suç işlemeyen kişilere göre bedensel olarak farklılık göstermektedir. Bu görüş Lombroso' nun fikirleri ile temellendirilmiştir [7].

Bu kuramlar bireyin suçlu olma ihtimallerini belirleyen doğumla ilgili nedenleri; doğum sırasında ve sonrasında ortaya çıkan etmenler, kişinin yapısal yönleriyle, dış görünümüyle açıklamaktadır.

Lombroso suç işleyen kişilerin, genetik olarak henüz evrim geçirmemiş bir türü temsil ettiklerini öne sürmüştür. Bu farklılıkları, asimetrik kafatası, küçük olmayan kulaklar, düz ya da biçimsiz burun, ince olmayan dudaklar, çok büyük çene kemikleri ve yüksek yanak kemikleri gibi fiziksel gerilik ya da anormalliklerle açıklamıştır. Lombroso, fiziksel yapının bireyin davranış yöneten en önemli etken olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda suç işleyen kişilerin kökleşmiş bazı karakteristik özelliklerinin olduğunu savunmaktadır. Bunun aksine cezaevi hekimi olan Goring, yaptığı çalışmalar sonucunda suç işlememiş kişilerinde suç işlemiş kişilerde var olan özelliklere sahip olabileceğini saptayarak Lombroso' nun teorisini çürütmüştür. Goring' e göre suç ise, zihinsel yetersizliğin bir sonucudur. Hooton' ın yaptığı araştırma sonucuna göre ise, yapısal açıdan avantajlı olmayan bireylerin çevre koşulların yarattığı baskı sebebiyle daha da kötü oldukları ve suçluluğa yöneldikleri belirtilmektedir [1, 7].

Beden yapısı ile kişinin eylemleri arasındaki ilişkiyi sistematik biçimde araştıran Sheldon, davranışı, yapının bir işlevi olarak görmüştür. Bu görüşüne dayanarak, kişinin sonraki davranışının öngörülebileceğini söyler. Sheldon, insanların beden yapıları açısından üçe ayrıldığını ve bu üç beden tipine has karakterlerin mevcut olduğunu savunmuştur. Bunlar; bedenlerinin farklı bölümleri yuvarlak olan, kısa, küçük kemikli, yumuşak tenli kimseler olan endomorf; kemikli, adaleli, geniş göğüslü kimseler olan mezomorf ve son olarak hassas, nazik, ince uzun, düşük omuzlu, küçük yüzlü kimseler olan ektomorf' dur. Bu üç faktör, mizaç ve karakter özellikleriyle, aile yaşantısındaki bağa ve sosyo- kültürel faktörlere temellenmektedir. Eleanor ve Sheldon Glueck, beden yapısı üzerindeki çalışmaları sonucu, suç işlemiş kişiler ile suç işlememiş kişiler arasında bedensel farklılaşma olduğunu saptamışlardır [1].

4.2.1.6. Anomi kuramı

Fransız sosyolog Emile Durkheim, ilk kez toplumsal sistem ve çevrenin kişi üzerindeki etkilerinden söz eden kişidir. Durkheim, sosyal açıdan izole olmuş biçimde hayatına devam eden bireylerin, bir gruba dahil olamama ve arkadaş grubunda olumlu

desteğin gerçekleşmemesi gibi duygular sonucunda, içinde bulundukları duruma bir tepki olarak türlü sapma davranışlar gösterdiklerini öne sürmüştür. Durkheim, kişilerin içinde bulundukları bu durumu 'anomi' kavramıyla açıklamıştır. Anomi, toplumsal sistem elemanları (değerler, yasalar, gelenekler vb.) arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralların yıkılması ya da kuralsızlık olarak tanımlanabilmektedir [38].

Durkheim, suçun toplumun tabii bir parçası olduğunu ve her toplumda kendine özgü koşullara göre mevcut olduğunu ileri sürmektedir. Bu kurama göre; birey çevreyi değiştirebilir ve değişen bu çevre içinde kendini geliştirebilir yani bir gelişim uyumundan bahsedilmektedir. Ancak bazı dış ve iç etkenler oluşan bu uyumu tehdit edebilmekte ve bu durum suçun gerçekleşmesi için ortam hazırlayabilmektedir [2].

4.2.1.7. Ayırıcı birleşmeler kuramı

Sutherland, suç davranışının ilk çocukluk döneminde gelişmeye başladığına ve yaşam boyu devam ettiğine işaret etmektedir. Sutherland' e göre kişinin, suç teşkil eden davranışı şu süreçlerden geçmektedir [1, 38]

1. Suçluluk davranışı öğrenilmektedir.

2. Suçlu davranış, kişinin çevresindeki diğer bireylerle ilişkide olduğu süreçte öğrenilmektedir.

3. Suç olarak kabul edilen hareket bilhassa yakın ilişkiler içerisinde öğrenilmektedir.

4. Suç olarak kabul edilen hareketin öğrenilişi; a. Zaman zaman çok karmaşık veya çok basit olan suç davranışında bulunma yöntemini b. davranışların ve güdülerin davranışların belli yönlerini kapsamaktadır.

5. Güdülerin çevrileceği yönü yasal kuralların "mutlaka uygulanması gerekli olanlar" ya da "uygulanması zorunlu olmayanlar" olarak yorumlanması sonucu öğrenilmektedir.

6. Birey yasal kuralları 'uygulanması için bir zorunluluğu olmayan kurallar' olarak yorumlayan kişilerle daha çok vakit geçirirse suç işler.

4.2.1.8. Alt kültür kuramı

Sosyal sistemde, özellikle iş paylaşımının oldukça belirgin olduğu toplumlarda kültür eşit olarak dağılmamaktadır. Bundan ötürü sosyologlar, bir toplumun alt toplumlardan oluştuğuna işaret etmektedirler. Tüm toplumlar içinde yer alan birtakım toplumlarda kültürel farklılıkların oluştuğu dikkat çeker. Belirli meslekler ve sosyal sınıflar içinde meydana gelen bu farklılıklar tüm kültürün içinde barınan alt-kültürler olarak adlandırılmaktadır. Özetle, alt kültür; belirli bir gruba özgü anlamlar, değerler ve davranış şekilleridir. Suç davranışının sebeplerini alt kültürle ilişkilendiren görüşler ise, belirli bir alt kültüre ait olmanın, bireyi belirli amaçlara yönelteceğini ve bu amaçların da kanunlara aykırı olabileceğini yani suç niteliği taşıyabileceğini öne sürmektedirler [34].

Cohen' in yayınladığı "Delinquent Boys" kitabında suçluluğa farklı bir görüş getirmiştir. Cohen, alt sınıfta olan "erkek çocukları" ndan oluşan çetelerin kaynağını belirtirken gerilim teorisinden faydalanmıştır. Cohen' e göre alt kültür standartları olan okul çevresi, çocuk yetiştirmedeki değişiklikler ve anne babaların beklentileri gibi çeşitli nedenler suçluluğa sebebiyet vermektedir. Özellikle ailenin sosyal statüsü çocuğun yaşamı süresince karşılaşacağı sıkıntıları belirlemektedir [34]. Albert Cohen' e göre suç, sosyal sınıf değişikliklerinden ve bu değişikliğin sosyal statüye olan etkilerinden doğmuştur [7].

Miller Alt Sınıf Kültür Teorisi'nde alt sosyoekonomik düzeyde olan kişilerin kendilerine has hususi kültürleri, ilgileri veya değerlerinin alt sınıfa üye olan erkek çocukların suç davranışı gerçekleştirme ihtimalini arttırdığını belirtmiştir. Miller' e göre bu çocuklar sert bir yapıya sahiplerdir. Bu sebeple karşılarında olan kişinin üstesinden gelebileceklerini düşünmekte ve bunu göstermeyi arzu etmektedirler. Bu çocuklar suç kabul edilen davranışları salt bir heyecan olarak görmektedirler. Suç, alt sınıfına mensup gençlere, onlara empoze edilmiş kurallara karşı hem bir bağımsızlık gösterme olanağı hem de en az çabayla maddi anlamda çok kazanma ve statü elde etme olanağı sağlamaktadır [6].

4.2.2. Çocuk/ genç suçluluğu

Türk Ceza Kanunu'nun tanımına göre çocuk, toplumsal anlamda birey olmak için hazırlık sürecinde olan 18 yaşından küçük kimselerdir. On bir yaşını doldurmamış

on altı yaşından gün almamış kimseler küçük, on altı yaşından gün almış on sekiz yaşını doldurmamış olan kimseler ise çocuk olarak tanımlanmaktadır [3]. Yetişkin dönemde işlenen suç ile çocuk/ ergenin işlediği suç tanımları arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır.

Burt' e göre çocuk suçluluğu, çocukta var olan anti-sosyal meyillerin yasa müdahalesi gerektirecek bir vaziyete dönüşmesidir. Çocuk suçluluğunun tipik özellikleri arasında 'faydadan uzak olma' 'art niyetle işlenmiş olma' ve 'olumsuzluk' sayılabilmektedir [1, 7]. Çok genel anlamda, çocuk suçluluğu, yasaların suç kabul ettiği eylemlere, yasaların uygulandığı yerlerde, erginliğini ispatlamamış kişiler tarafından girişilmesi şeklinde tanımlanabilmektedir [38].

Çocuk/ genç suçluluğunu yetişkin dönemde gerçekleştirilen suçtan ayıran en önemli özellik, kişiliğin oluşum evresini kapsıyor olmasıdır. Çocuk, ergenliğe geçiş aşamasında farklı fiziksel, bilişsel ve toplumsal değişimlerle karşılaşmaktadır. Ergenlik dönemi, gencin suç sayılabilecek uyumsuz davranışlara yönelmesinde önemli riskleri barındıran bir süreçtir. Bu dönemde çocuklar, yeterince gelişmemiş bir iradeye sahip olmaları nedeniyle diğerleri tarafından sömürülmekte, suçlu duruma düşürülmektedir [7].

"TCK' nın 6. maddesinde çocuk 'henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi' olarak tanımlanmıştır. Madde 31- (1) Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. (2) (Değişik: 29/6/2005 – 5377/5 md.) Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz. (3) (Değişik: 29/6/2005 – 5377/5 md.) Fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on sekiz yıldan yirmi dört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına

hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası on iki yıldan fazla olamaz." [40].

4.2.2.1. Çocuk suçluluğunun türleri

En yaygın sınıflandırma şahsa karşı suç, mala karşı suç ve cinsel suçlardır. Adam öldürme, adam yaralama veya öldürme girişiminde bulunma şahsa karşı işlenen suçlardandır. Homoseksüel, heteroseksüel cinsel taciz ve tecavüz cinsel suçlardandır. Hırsızlık, yankesicilik, gasp, organize soygun gibi mala karşı işlenen suçlar arasında sayılabilmektedir. Mala karşı işlenmiş suç türünün en önemli özelliklerinden biri, çok nüfuslu şehir merkezlerinde daha fazla işlenmesidir [1]. Suçlar aynı zamanda, şahsa karşı, mala karşı, toplum ahlakına karşı şekilde de sınıflandırılmıştır [37].

	Suça Sürüklenen Çocukların Suçu İşledikleri Yaşa ve Cinsiyete Göre Suç Sayıları					
	12-15 Yaş		15-18 Yaş			
İsnad Edilen Suç Türü	E	K	E	K	Toplam	%
Malvarlığına Karşı Suçlar (TCK 141-169)	34 823	2 484	40 482	2 138	**79 927**	**42,6**
Hürriyete Karşı Suçlar (TCK 106-124)	13 738	1 056	18 018	1 303	**34 115**	**18,2**
Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar (TCK 86-93)	7 663	1 242	15 111	1 571	**25 587**	**13,6**
Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar (TCK 185-196)	1 836	301	6 703	435	**9 275**	**4,9**
Şerefe Karşı Suçlar (TCK 125-131)	1 674	605	3 672	845	**6 796**	**3,6**
Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar (TCK 102-105)	2 693	61	2 526	51	**5 331**	**2,8**
6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun	897	23	2 326	37	**3 283**	**1,7**
Adliyeye Karşı Suçlar (TCK 267-298)	533	244	1 647	288	**2 712**	**1,4**
Genel Tehlike Yaratan Suçlar (TCK 170-180)	607	23	1 473	30	**2 133**	**1,1**
Bilişim Alanında Suçlar (TCK 243-246)	887	21	1 067	55	**2 030**	**1,1**
Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar (TCK 247-266)	537	51	1 269	67	**1 924**	**1,0**
Hayata Karşı Suçlar (TCK 81-85)	538	25	1 226	40	**1 829**	**1,0**
3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu	533	42	1 054	95	**1 724**	**0,9**
Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (TCK 309-316)	448	54	944	102	**1 548**	**0,8**
Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar (TCK 132-140)	389	203	581	162	**1 335**	**0,7**
5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu	380	4	858	10	**1 252**	**0,7**
Kamu Güvenine Karşı Suçlar (TCK 197-212)	253	77	697	132	**1 159**	**0,6**
2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu	374	15	571	13	**973**	**0,5**
6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun	176		733	2	**911**	**0,5**
Genel Ahlaka Karşı Suçlar (TCK 225-229)	346	60	420	74	**900**	**0,5**
Kamu Barışına Karşı Suçlar (TCK 213-222)	129	10	417	25	**581**	**0,3**
Diğer Suçlar	566	85	1 502	123	**2 276**	**1,2**
Toplam	**70 020**	**6 686**	**103 297**	**7 598**	**187 601**	**100,0**

Tablo 4.2.2.1.1. Suça sürüklenen çocuklar hakkında açılan davaların suç dağılımları, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2018) [41].

Çocuk suçluluğu, heterojen bir gruptur. Bu ayrışık grup, çocukların işlediği çeşitli suç eylemlerinden (hırsızlık, adam öldürme, uyuşturucu, tecavüz vb.), çocukların bu eylemleri bireysel ya da grup şeklinde gerçekleştirmelerinden ve bununla birlikte ilk suçlarını kaç yaşlarında işlediklerinden (kronik ya da geçici suç) kaynaklanmaktadır [38].

Bazı suç davranışında bulunmuş çocuklar ergenliğin doğal gelişimsel özelliklerden ötürü yalnız bu dönemde suç işlemektedirler. Bu çocukların çoğunluğu geçici ve tekrarlayan çocuk suçluluğu grubu içinde yer almaktadır. Geçici suçlu grupta yer alan çocuklar, ergenlik döneminde suç davranışına katılabilmekte, ardından alışılagelen yetişkinler olarak hayatlarına devam edebilmektedirler. Bu grupta ilk suç, ergenliğe girerken gerçekleşmektedir. Geçici suçlu grubunun tersine, tekrarlayan suçlu çocuklar çok daha küçük yaşta suç işlemeye, daha çok sayıda ve sıklıkta, daha şiddetli suçlara karışmaktadırlar ve yaşam boyu bu durum devam etmektedir. Bununla birlikte bir de ciddi, şiddetli ve kronik çocuk suçluluğu grubu bulunmaktadır. Araştırmacılar bu gruptaki çocukların ciddi suçlarını, hırsızlık, uyuşturucu ticareti ve silah bulundurma; şiddetli suçlarını adam öldürme ve ırza geçme gibi suçlar olarak sınıflandırmışlardır. Kronik suçlar ise, ciddi suçları tekrar tekrar işleyenler için kullanılmaktadır [38].

4.2.2.2. Çocuk suçluluğunda risk faktörleri

Çocukların suç ile ilişkilendirilmesindeki nedenler bireysel ve çevresel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Hamilelik süreci, doğum sırası ve sonrasındaki yaşanan olumsuzluklar, mizaç özelliklerini kapsayan kişisel nedenler; aile, okul, iş durumu, sosyal çevre, göç ve kentleşme ise çevresel nedenler arasında sıralanabilmektedir. Çocuk suçluluğu olgusu, yalnızca çocuğun bireysel özellikleri ile değil, geçmişi ve içinde yaşadığı ortamın özellikleri ile bir bütün olarak değerlendirilmektedir [7].

Bu bölümde çocuğun içinde yaşadığı ve sosyalleşmesine uygun ortam hazırlayan aile ve ailenin sosyoekonomik- kültürel durumu, otonomisini ilk deneyimlediği okul, beraberinde suç davranışına yönelme ile ilişkilendirilen akran grubu, madde bağımlılığı ve kitle iletişim araçları ele alınacaktır.

Aile, çocuğun biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimini destekleyen ve onun toplumsallaşmasına uygun ortamı hazırlayan primer öneme sahip olan ortamdır. Uluğtekin' e göre, toplumsallaşmanın temeli ailedir ve bireyin sonraki yaşantısında öğrendiği tüm bilgiler bu temele göre şekillendirilir [3]. Toplumsal gelişimin diğer gelişim alanları ile bütünleşerek çocuğun; kişiliğini şekillendirmesinde ve toplumsal kimlik kazanması sürecinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Aile çocuğun fizyolojik ihtiyaçlarının yanı sıra, onun kendini tanıma, güvenlik, sevme- sevilme, değerli olma

gereksinimlerini de karşılayan bir ortam sağlamaktadır. Çocuğun suça sürüklenmesinde ise, bu temel gereksinimleri dengeli bir şekilde karşılanmaması durumu yer almaktadır. Yetersiz bakım ve yetiştirilme şekli; koşulsuz sevginin yetersizliği, ilgi, bakım, denetim gibi faktörleri içermektedir. Aile problemleri ise, anne- baba arasında sürekli çatışmanın olması, boşanma, psikiyatrik bir durumun varlığı ve benzeri problemleri içermektedir [7].

Doğum sırası, yoksulluk, aile yapısı, ailenin çocuğunu kabul etmemesi, disiplin anlayışı, ailenin genişliği, suç işlemiş kardeşler veya ebeveyn, ebeveynlerin madde kullanma durumları çocuk suçluluğu ile ilişkilendirilmektedir [35].

Çocuk yaş aldıkça toplumsallaşma sürecinde aile faktörü dışında etkisi artmış diğer etmenlerde bulunmaktadır [40]. Bunlardan ilk akla gelen çocuğun toplumsal yaşama ilk adımını attığı yer olan okul, çocuğun toplumsallaşmasında önemli derecede etkilidir. Çocuğun, akran grupları ile etkileşim kurma olanağı elde etmesini sağlar. Akran grupları, çocuk için bireysel bağımsızlığın kazanma, özerk halde toplum yaşamına uyum sağlama, kendini tanıma fırsatı kazanması açısından son derece önemlidir. Bununla birlikte, akran gruplarının çocuğun suça eğiliminin desteklenmesi gibi olumsuz bir payı da bulunmaktadır. Okuldan kaçma, çetelere dahil olma, akran zorbalığı ve benzeri suç niteliği taşıyabilecek davranışlar ortaya çıkabilmektedir [1, 7].

Okulda akademik açıdan başarısız olan ergen, yine kendine benzeyen başarısız bir arkadaş grubu aramaya meyilli olmaktadır. Okul başarısızlığı beraberinde okul ve ailenin ergeni kınaması anlamına gelmektedir. Bununla birlikte bu durum çocuğu psikolojik olarak olumsuz etkilemekte ve kendine duyduğu olumsuz duygular suçluluğa sebebiyet verebilmektedir. Okul başarısızlığı ve suçluluk, yoksulluk, parçalanmış aile, madde bağımlılığı ve çeteye üye olma gibi ortak nedenlere sahiptir. Bunun yanı sıra sadece okuldan sıkılma da çocuğu okuldan uzaklaşmasına/ yabancılaşmasına neden olmaktadır. Temel suçluluk görüşlerinin çoğu okulu, suçlu davranışa katkıda bulunan temel etken olarak görmektedir [35].

Ekonomik açıdan avantajlı olmayan bir çevredeki çocuk/ergen, temel gereksinimlerinin karşılanmasında ve eğitim fırsatlarından yararlanmada akranlarıyla eşit imkanlara sahip olamamaktadır. Çocuk/ ergen var olan bu fırsat eşitsizlikleriyle

beraber, düşük akademik başarı, çocuk yaşta ebeveynlik rolü üstlenme, erken yaşta çalıştırılma gibi birçok olumsuz durumla karşı karşıya kalmaktadır [7].

Genç nüfusa sahip olan ülkelerde, özellikle kırsal kesimlerden şehir merkezlerine ve yurtdışına göç etme durumu, genç kuşak için suç potansiyelini de beraberinde getirmektedir. Gençler, baba otoritesi başta olmak üzere her türlü otoriteye karşı gelme, şehirli olan akranlarının özgürlük anlayışlarına uyum sağlamaya çalışma ve bu süreçte kendini kanıtlama ve yeterli olmayan imkanlara meydan okuma yolundan geçmektedirler [1].

Çocuğun suça sürüklenmesinde akran grubunun varlığı en etkili yordayıcıdır. Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde birey için bir gruba dahil olma, o grup tarafından anlaşılma ve değer görme oldukça önemlidir. Ayrıca bu durum kendini gerçekleştirme süreci için uygun bir ortamdır. Bu grup aidiyeti çocuk/ ergen için sosyal yaşama adaptasyonunu kolaylaştırmasına katkı sağlayacağı gibi onun madde kullanımına ve suça yönelmesine de neden olabilmektedir. Çocuk akran grubu içerisinde benlik duygusunu şekillendirir ve grubun üyelerine uyum sağlayarak özerk bir birey olma yolunda kişisel gelişimini sürdürmesine ve toplumsallaşmasına katkı sunan geçiş dönemi yaşamaktadır. Bu geçiş sürecinde henüz sosyal ve ahlaki olgunluğa ulaşamayan çocuk, akran grubunun baskısı onun suça eğilim gösteren davranışlar sergilemesine sebebiyet vermektedir. Akran grubu çocuğun suç işlemesinde tek başına bir etken değil, sadece etkenlerden biridir [7].

Günümüz modern toplumlarında çocuğun toplumsallaşmasında aile ve okul kadar etkili olan diğer bir etken ise kitle iletişim araçlarıdır. Teknolojinin yaygınlaşmasıyla zamanının büyük çoğunluğunu bu etkileşim araçlarıyla geçiren çocuklara/gençlere bu vasıtayla şiddet eylemleri ve suç davranış şekilleri sunulmaktadır [42]. Birçok araştırma çocukların ve ergenlerin model alma yoluyla medyadan etkilendikleri ve şiddete karşı duyarsızlaştıkları sonucuna ulaşmıştır [43]. İzlenilen veya tanık olunan kimsenin saldırgan davrandığında istenmeyen sonuçların ortaya çıkmadığını gözlemlendiğinde birey artık kendini denetlemek için çaba sarf etmemeyi tercih edebilir. İletişim sorunlarında çözüm arama ise ekranlarda farklı şekillerde (fiziksel- sözel şiddet vb.) yansıtılabilmektedir. Bu durum gencin gerçek

hayatında karşılaştığı sorunlara sağlıklı çözüm yolu bulma becerisini olumsuz etkileyecektir [44].

5. MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Tipi

Bu araştırmada, 15- 18 yaşında olan suça sürüklenmiş ile suça sürüklenmemiş liseye devam eden erkek ergenlerin benlik algı ve öz denetim düzeylerini karşılaştırmak ve var olan durumu belirlemek için tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmamız karma desen olarak planlanmıştır. Benlik algı değişkeni 5' li likert tipli olup araştırmamızın nicel kısmını; özdenetim değişkeni ise nitel kısmını oluşturmuştur.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, İstanbul ilinin Anadolu yakasında bulunan "Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu" nda ve Maltepe ilçesinde bulunan 3 farklı devlet lisesinde 2019 eğitim- öğretim yılında, 15.10.2019- 02. 12. 2019 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini İstanbul ilinin Anadolu yakasında bulunan Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan suça sürüklenmiş ve liselere devam eden 15- 18 yaş arasındaki ergenler oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklem seçiminde ise amaca yönelik kolaylı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Adalet Bakanlığı' ndan alınan izin doğrultusunda "terör hükümlü ve tutukluları hariç" ibaresinin bulunması dikkate alınmış bununla birlikte Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu psikososyal servis personelleri tarafından seçilen gençlerle görüşülmüştür. Liselerdeki örneklem grubunu ise okulda görevli PDR uzmanı tarafından belirlenen şubelerdeki erkek öğrenciler oluşturmuştur.

Araştırma örneklemini, Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu' nda kalan gençler ile Maltepe ilçesinde bulunan devlet liselerine devam eden, 15- 18 yaş grubu, 40'ı suça sürüklenmiş 40' ı suça sürüklenmemiş toplam 80 erkek ergen oluşturmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırmaya sadece 15- 18 yaş grubu erkek ergenler dahil edilmiştir.
- Örnekleme dahil etme kriterleri; Türkçe anlama ve konuşabilme, okuma-yazma bilme ve hayatının bir döneminde örgün eğitime devam etmiş olma durumu olarak belirlenmiştir.
- Araştırmaya sadece "Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu" dahil edilmiş, farklı koşullara sahip ceza infaz kurumuna ulaşılamamıştır.
- Araştırmaya sadece Maltepe' de bulunan 3 farklı devlet lisesi dahil edilmiştir.
- Benlik Algı Değerlendirme Formu ve Özdenetim Soru Formu uygulanmıştır. Bu formlarda bulunan soruların ergenler tarafından samimiyetle cevaplandığı varsayılmıştır.
- Araştırmanın cezaevinde çalışılan kısmında Psiko-sosyal servis personeli ve İnfaz Koruma memurlarının seçtikleri ergenlerle sınırlı kalınmıştır.
- Bu araştırma, görüşülen ergenlerin yanıt verme tarihleri sırasında algı ve görüşlerini yansıtmaktadır. Değişen zaman içerisinde meydana gelebilecek farklılıkları saptama imkanına sahip değildir.

Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkenleri

Ergenlerin benlik algı düzeyleri ve öz denetim başarıları bağımlı değişkenlerdir.

Araştırmanın bağımsız değişkeni

Ergenlerin demografik bilgileri (yaş, eğitim düzeyi, anne yaşı, baba yaşı, çalışma durumu, gelir, aile yapısı, cezaevinde olanlar için suç türü, kalış süresi, hükümlü/tutuklu olma durumu) bağımsız değişkenlerdir.

Verilerin Toplanması

Çalışmamız için önce İstanbul Medipol Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı tarafından 17/07/2019 tarihli, 10840098-604.01.01-E.31208 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Ardından" İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü" tarafından 03/09/2019 tarihli, 59090411-10.01.E.15780553 sayılı anket ve araştırma izni alınmıştır. "Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü" tarafından 26/09/2019 tarihli, 85138863-090.09.01-E.552/157723 sayılı araştırma izni alınmıştır.

Fatih Sultan Mehmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Orhangazi Anadolu Lisesi, Halit Armay Anadolu Lisesi Müdürleri ile görüşülerek; Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu müdürü ve sosyal çalışma personeli ile görüşülerek örneklem toplanmaya başlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Genç Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından gençlerin demografik özelliklerine "yaş, eğitim durumu, kardeş sayısı, anne yaş- eğitim durumu- meslek, baba yaş- eğitim durumu-meslek, gelir, aile yapısı, cezaevinde olanlar için suç türü- kalış süresi- hükümlü/ tutuklu olma durumu" ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla geliştirilmiş olan form 14 sorudan oluşmaktadır.

Benlik Algısı Değerlendirme Formu

Araştırmacı tarafından gençlerin benlik algı düzeylerini değerlendirmek için fiziksel görünüş, arkadaş ilişkileri, cinsel ilişkiler, okul yaşantısı ve yaşadığı mahalleye ilişkin bilgileri elde etmek için Fişek ve ekibi tarafından Türkçe' ye çevirilen "Ergenlerde Benlik Kavramı Anket Formu" ndan esinlenerek oluşturulmuştur [45]. Formun oluşturulmasının ardından alanda çalışmaları bulunan 2 akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Form likert tipli 5 derecelendirmeye sahip olup 30 sorudan oluşmuştur. 15- 18 yaş arasındaki ergenlere uygulanan formun maddeleri "hiçbir zaman (1), nadiren (2), bazen (3), çoğu zaman (4) ve her zaman (5) şeklinde puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 150, en düşük puan ise 30 dur. Ergenlerin ölçekten aldıkları yüksek puan onların benlik algı düzeylerinin yüksek

olduğu, aldığı düşük puan ise onların düşük benlik algı düzeylerinin olduğunu göstermektedir.

Özdenetim Soru Formu

Araştırmacı tarafından; sinirlilik, öfke, gerginlik, haksızlığa uğrama, anlaşmazlığa düşme gibi durumlarda ve rahatsız eden tatsız düşünceler karşısında gencin tepkilerini değerlendirmek için Duyan, Gülden, Gelbal tarafından güvenirlik ve geçerlik çalışmasının yapıldığı "Özdenetim Ölçeği- ÖDÖ" den esinlenilerek geliştirilmiştir [4]. Formda, yarım bırakılmış 17 soru bulunmaktadır. Alanda çalışmaları bulunan 2 akademisyenden uzman görüşü alınmış, verilen düzenlemelerin ardından revize edilmiştir.

Veri toplama yöntemi

Veri toplamaya başlamadan önce genç katılımcılara 'Genç Onam Formu' imzalatılmış ardından Genç hakkında bilgi alınmaya başlanmıştır. 'Genç Bilgi Formu' araştırmacı tarafından bireysel görüşülen ergenlerin verdikleri cevaplara göre doldurulmuştur.

'Benlik Algısı Değerlendirme Formu' likert tipli olmasına rağmen ergenlerle bireysel görüşülmüş ve sorular araştırmacı tarafından sorulmuş ergenlerin verdikleri cevapların ardından ölçekte puanlama yapması istenmiştir.

'Özdenetim Soru Formu' nun ise en son ergen tarafından doldurulması istenilmiştir. Ergen, 'Özdenetim Soru Formu' nu kurşun kalemle ve silgi kullanmadan doldurmuştur.

Her ergenle bireysel görüşülmüş olup her görüşme ortalama 20 dakika sürmüştür.

Verilerin istatistiksel analizi

Çalışmada elde edilen verilerin ardından istatistiksel çözümlemeleri için "SPSS (Statistical Package for the Social Science) 21.0 paket program" kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları "Frekans, Yüzde, Ortalama, Minimum, Maksimum, Standart sapma" uygulanmıştır. Ardından normal dağılım incelenmesi yapılmıştır. Normal dağılım göstermediği "Nonparametrik" için "Mann Whitney U" "Kruskal Wallis" testleri ve "Post-hoc" uygulanmıştır. Öz denetim

soru formunda ise, verilerin toplanmasının ardından katılımcıların cevapları, alan yazına göre kodlanarak nicel kısım ile karşılaştırma yapmak amacıyla sayısal veriye dönüştürülmüştür. Bu gruplandırma "sıramı beklerim" "düzeltmek için uğraşırım" "müzik dinlerim" "pes etmem" "yardım alırım" "çözüm bulurum" "güzel şeyleri düşünürüm" "kitap okurum" "uyurum" gibi cevaplar "**özdenetim başarısı**"; "alkol kullanırım" "kavga ederim" "cinayet bile işlerim" "uğraşmam" "sinirden gözlerim karar" "kendime zarar veririm" "kötü şeyler olur" "kimseyi dinlemem" gibi cevaplar ise "**özdenetim başarısızlığı**" şeklinde olmuştur. Ardından cezaevinde olan ile lisede olan ergenler arasında fark olup olmadığını görmek için "Ki-Kare" testi uygulanmıştır. Fark bulunan sorular için ise, "Spearman korelasyon" yapılmıştır.

6. BULGULAR

Bu bölümde 15-18 yaş arasındaki ergenlerin Demografik özellikleri, Benlik Algı Düzeyi ve Öz denetim Başarılarına ilişkin değerlendirmeler bulunmaktadır.

6.1. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlere İlişkin Demografik Özellikler

Tablo 6.1.1. incelendiğinde araştırmaya katılan gençlerden %50' sinin (n=40) suça sürüklenmiş olduğu, %50' sinin(n=40) ise suça sürüklenmemiş olduğu (liseye devam eden) sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6.1.1. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Suça Sürüklenip-Sürüklenmemelerine İlişkin Bulgular

	Sayı(n)	Yüzde (%)
Suça sürüklenmiş	40	50.0
Suça sürüklenmemiş	40	50.0
Toplam	**80**	**100**

Tablo 6.1.2. incelendiğinde araştırmada suça sürüklenen ergenlerin %7.5' i (n=3) 15 yaş, %32.5' i (n=13) 16 yaş, %57.5' i (n=23) 17 yaş, %2.5' i (n=1) 18 yaş olduğu bulunmuştur. Suça sürüklenen gençlerin %40' ının (N=16) ilkokul, %42.5' inin (n=17) ortaokul, %17.5' inin ise lise düzeyinde (cezaevine girme sonucunda mecburen bırakılmış) olduğu görülmüştür. Suça sürüklenen gençlerin %5.0' ının (n=2) tek çocuk olduğu, %17.5' inin (n=7) iki kardeş olduğu, %22.5' inin (n=9) 3 kardeş, %55.0' ının (n=22) 4 ve daha fazla kardeş olduğu görülmüştür. Suça sürüklenmeyen gençlerin %15' nin (n=6) 15 yaş, %47.5' i (n=19) 16 yaş, %30.0' ının (n=14) 17 yaş, %7.5' i (n=3) 18 yaş olduğu görülmüştür. Eğitim durumu açısından %100' ünün (n=40) liseye devam ettiği görülmüştür. Suça sürüklenmeyen gençlerin %7.5' inin (n=3) tek çocuk olduğu, %52.5' inin (n=21) iki kardeş olduğu, %27.5' inin (n=11) 3 kardeş, %12.5' inin (n=5) 4 ve daha fazla kardeş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6.1.2. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Yaş-Eğitim ve Kardeş Sayılarına İlişkin Bulgular

		Suça sürüklenmiş		Suça sürüklenmemiş	
		Sayı (n)	**Yüzde (%)**	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Yaş	15	3	7.5	6	15.0
	16	13	32.5	19	47.5
	17	23	57.5	14	30.0
	18	1	2.5	3	7.5
	Toplam	**40**	**100.0**	**40**	**100.0**
Eğitim	İlkokul	16	40.0		
	Ortaokul	17	42.5	-	
	Lise	7	17.5	40	100.0
	Toplam	**40**	**100.0**	**40**	**100.0**
Kardeş sayısı	Tek çocuk	2	5.0	3	7.5
	2 kardeş	7	17.5	21	52.5
	3 kardeş	9	22.5	11	27.5
	4 ve daha fazla kardeş	22	55.0	5	12.5
	Toplam	**40**	**100.0**	**40**	**100.0**

Tablo 6.1.3. incelendiğinde araştırmada suça sürüklenen ergenlerin annelerinin eğitim durumları %27.5’ inin (n=11) okur yazar olmadığı, %10.0’ ının (n=4) okur yazar, %40.0’ ının (n=16) ilkokul, %10.0’ ının (n=4) ortaokul, %12.5’ inin (n=5) liseye devam ettiği görülmüştür. Annelerinin meslekleri ise, %77.5’ inin (n=31) çalışmıyor, %5.0’ ının (n=2) memur, %2.5’ inin (n=1) özel sektör, %15.0’ ının serbest meslek olduğu bulunmuştur. Babalarının eğitim durumları, %22.5’ inin (n=9) ilkokul, %35.0’ ının (n=14) ortaokul, %27.5’ inin (n=11) lise, %15.0’ ının (n=6) üniversite ve üzeri olduğu görülmüştür. Baba meslekleri ise, %5.0’ ının (n=2) çalışmıyor, %2.5’ inin (n=1) emekli, %12.5’ inin (n=5) memur, %40.0’ ının (n=16) özel sektör, %40.0’ ının (n=16) serbest meslek olduğu görülmüştür.

Tablo 6.1.3. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Anne- Baba Eğitim ve Meslek Bilgilerine İlişkin Bulgular

		Suça sürüklenmiş		Suça sürüklenmemiş	
		Sayı (n)	**Yüzde (%)**	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
	Okur yazar değil	11	27.5	2	5.0
	Okur yazar	4	10.0	-	-
Anne	İlkokul	16	40.0	14	35.0
Eğitim	Ortaokul	4	10.0	14	35.0
	Lise	5	12.5	7	17.5
	Üniversite ve üzeri	-	-	3	7.5
	Toplam	**40**	**100.0**	**40**	**100.0**
	Çalışmıyor	31	77.5	27	67.5
	Emekli	-	-	1	2.5
Anne	Memur	2	5.0	2	5.0
Meslek	Özel sektör	1	2.5	5	12.5
	Serbest meslek	6	15.0	5	12.5
	Toplam	**40**	**100.0**	**40**	**100.0**
	Okur yazar değil	2	5.0	-	-
	Okur yazar	6	15.0	-	-
Baba	İlkokul	16	40.0	9	22.5
Eğitim	Ortaokul	6	15.0	14	35.0
	Lise	8	20.0	11	27.5
	Üniversite ve üzeri	2	5.0	6	15.0
	Toplam	**40**	**100.0**	**40**	**100.0**
	Çalışmıyor	5	12.5	2	5.0
	Emekli	2	5.0	1	2.5
Baba	Memur	1	2.5	5	12.5
Meslek	Özel sektör	11	27.5	16	40.0
	Serbest meslek	21	52.5	16	40.0
	Toplam	**40**	**100.0**	**40**	**100.0**

Tablo 6.1.4. incelendiğinde suça sürüklenen ergenlerin %22.5' i (n=9) alt, %12.0' ı (n=6) ortanın altı, %47.5' i (n=19) orta, %5.0' ı (n=2) ortanın üstü, %10.0' ı (n=4) üst düzey aylık gelire sahip olduğu görülmüştür. Suça sürüklenen ergenlerin %62.5' i

(n=25) çekirdek, %7.5’ i (n=3) geniş, %20.0’ ı (n=8) parçalanmış, %10.0’ ı (n=4) eksik aile yapısına sahip olduğu bulunmuştur. Suça sürüklenmemiş ergenlerin %2.5’ (n=1) alt, %5.0’ ı (n=2) ortanın altı, %75.0’ ı (n=30) orta, %15.0’ ı (n=6) ortanın üstü, %2.5’ i (n=1) üst düzey aylık gelire sahip olduğu görülmüştür. Suça sürüklenmemiş ergenlerin%85.0’ ı (n=34) çekirdek, %5.0’ ı (n=2) geniş, %10.0’ ı (n=4) parçalanmış aileye sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 6.1.4. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Aylık Gelir Durumları ve Aile Yapısına İlişkin Bulgular

		Suça sürüklenmiş		Suça sürüklenmemiş	
		Sayı (n)	**Yüzde (%)**	**Sayı (n)**	**Yüzde (%)**
Gelir	Alt	9	22.5	1	2.5
	Ortanın altı	6	15.0	2	5.0
	Orta	19	47.5	30	75.0
	Ortanın üstü	2	5.0	6	15.0
	Üst	4	10.0	1	2.5
	Toplam	**40**	**100.0**	**40**	**100.0**
Aile Yapısı	Çekirdek	25	62.5	34	85.0
	Geniş	3	7.5	2	5.0
	Parçalanmış	8	20.0	4	10.0
	Eksik	4	10.0	-	-
	Toplam	**40**	**100.0**	**40**	**100.0**

Tablo 6.1.5. incelendiğinde suça sürüklenmiş ergenlerin %32.5’ inin (n=13) mala karşı, %20.0’ ının (n=8) şahsa karşı, %10.0’ ının (n=4) cinsel, %2.5’ inin (n=1) mala ve şahsa karşı, %30.0’ ının (n=12) kamu sağlığına karşı, %5.0’ ının (n=2) mala ve kamu sağlığına karşı suç türü sebebiyle cezaevinde oldukları bulunmuştur. Suça sürüklenmiş ergenlerin %60.0’ ının (n=24) tutuklu, %32.5’ inin (n=13) hükümlü, %7.5’ inin (n=3) hüküm özlü olduğu görülmüştür.

Tablo 6.1.5. Suça Sürüklenmiş Ergenlerin Suç Türlerine ve İnfaz Durumlarına İlişkin Bulgular

		Suça sürüklenmiş ergenler	
		Sayı (n)	**Yüzde (%)**
Suç Türü	Mala karşı	13	32.5
	Şahsa karşı	8	20.0
	Cinsel	4	10.0
	Mala ve şahsa karşı	1	2.5
	Kamu sağlığına karşı	12	30.0
	Mala ve kamu sağlığına karşı	2	5.0
	Toplam	**40**	**100.0**
İnfaz Durumu	Tutuklu	24	60.0
	Hükümlü	13	32.5
	Hüküm özlü	3	7.5
	Toplam	**40**	**100.0**

Tablo 6.1.6. incelendiğinde suça sürüklenmiş ergenlerin cezaevinde ortalama 485.67 gün standart sapmasının 541.061 (min.5gün- mak.1825gün) olduğu görülmüştür.

Tablo 6.1.6. Suça Sürüklenmiş Ergenlerin Cezaevinde Kalış Süresine İlişkin Bulgular

	Ort± Ss	**Minimum**	**Maksimum**
Kalış süresi	485,67±541,061	5	1825

6.2. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Benlik Algı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Tablo 6.2.1. incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan ergenlerin benlik algısı değerlendirme formundan aldıkları toplam puan ortalamasının 117.64, standart sapmasının 10.73 (min.78- mak.141) olduğu görülmüştür. Çarpıklık değerinin -0.969, basıklık değerinin ise 1.456 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6.2.1. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formundan Aldıkları Toplam Puana İlişkin Bulgular

	Ort±Ss	Minimum	Maximum	Skewness		Kurtosis	
				statistic	Standart Hata	Statistic	Standart Hata
BADF Toplam Puanı	117.64± 10.73	78	141	-0.969	0.025	1.456	0.051

Tablo 6.2.2. incelendiğinde benlik algısı toplam puanının normal dağılmadığı (p=0.004> 0.05) görülmüştür.

Tablo 6.2.2. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formu' nun Normalliğine İlişkin Bulgular

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	**df**	**p**	**Statistic**	**df**	**p**
BADF Toplam Puanı	.123	80	.004*	.935	80	.001

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.2.3. incelendiğinde suça sürüklenmiş ile suça sürüklenmemiş ergenlerin Benlik Algısı Değerlendirme Formu toplam puanlarına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). BADF toplam puana bakıldığında suça sürüklenmemiş ergenlerin daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

Tablo 6.2.3. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Suça Sürüklenip-Sürüklenmeme Durumunun Benlik Algısı Değerlendirme Formu Toplam Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	u	z	p
BADF Toplam Puanı	Suça sürüklenmiş	40	30.24	1209.50	389.500	-3.953	0.000*
	Suça sürüklenmemiş	40	50.76	2030.50			

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.2.4. incelendiğinde ergenlerin eğitim durumu ile BADF toplam puan arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.000< 0.05$). Yapılan post-hoc sonuçlarında ise, ergenlerin eğitimlerinin lise olması ile ilkokul olması arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p=0.002< 0.05$, Ortalama Farkı: 12.982*). Eğitim durumu lise olan katılımcıların BADF toplam puanı yüksektir.

Tablo 6.2.4. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Eğitim Durumunun Benlik Algısı Değerlendirme Ölçeği Toplam Puanlarına İlişkin Kruskall Wallis Testi Bulguları

	Eğitim	n	Sıra Ortalaması	$\chi 2$	df	p
BADF Toplam Puanı	İlkokul	16	21.31	18.029	2	0.000*
	Ortaokul	17	35.21			
	Lise	47	48.95			
	Toplam	**80**				

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.2.5. incelendiğinde ergenlerin BADF toplam puanları ile babalarının eğitim durumları arasında bir fark bulunmadığı görülmüştür (p=0.053>0.05).

Tablo 6.2.5. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Babalarının Eğitim Durumları ile BADF Toplam Puanlarına İlişkin Kruskall- Wallis Testi Bulguları

	Baba Eğitim	n	Sıra Ortalaması	χ2	df	p
BADF Toplam Puan	Okuryazar değil	2	15.00	10.919	5	0.053
	Okuryazar	6	27.50			
	İlkokul	25	35.28			
	Ortaokul	20	40.13			
	Lise	19	48.42			
	Üniversite ve üzeri	8	55.06			
	Toplam	**80**				

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.2.6. incelendiğinde ergenlerin aldıkları BADF toplam puanları ile annelerinin eğitim durumları arasında bir fark olmadığı bulunmuştur (p=0.064> 0.05).

Tablo 6.2.6. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Annelerinin Eğitim Durumları ile BADF Toplam Puanlarına İlişkin Kruskall- Wallis Testi Bulguları

	Anne Eğitim	n	Sıra Ortalaması	χ2	df	p
BADF Toplam Puan	Okuryazar değil	13	24.85	10.438	5	0.064
	Okuryazar	4	38.25			
	İlkokul	30	39.80			
	Ortaokul	18	46.75			
	Lise	12	45.08			
	Üniversite ve üzeri	3	62.50			
	Toplam	**80**				

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.2.7. incelendiğinde ergenlerin BADF toplam puanları ile aile yapısı arasında bir fark olduğu görülmüştür (p=0.047<0.05). Post- hoc sonuçlarında ise değişkenler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Özetle, aile yapısı ve BADF arasındaki bu farklılığın hangi sınıflandırmalar arasında olduğu bulunamamıştır.

Tablo 6.2.7. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin BADF Toplam Puanları ile Aile Yapısına İlişkin Kruskal- Wallis Testi Bulguları

	Aile Yapısı	n	Sıra Ortalaması	χ2	df	p
BADF Toplam Puan	Çekirdek Aile	59	43.34	7.930	3	0.047*
	Geniş Aile	5	48.60			
	Parçalanmış Aile	12	31.50			
	Eksik Aile	4	15.50			
	Toplam	**80**				

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.2.8. incelendiğinde ergenlerin BADF toplam puanları ile aylık gelirleri arasında bir fark olduğu görülmüştür (p=0.095>0.05).

Tablo 6.2.8. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin BADF Toplam Puanları ile Aylık Gelirlerine İlişkin Kruskal- Wallis Testi Bulguları

	Gelir	n	Sıra Ortalaması	χ2	df	p
BADF Toplam Puan	Alt	10	33.35	7.901	4	0.095
	Ortanın altı	8	23.69			
	Orta	49	42.17			
	Ortanın üstü	8	52.88			
	Üst	5	45.50			
	Toplam	**80**				

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.2.9. incelendiğinde suça sürüklenmiş ergenlerin BADF toplam puanları ile infaz durumları arasında fark olduğu görülmüştür (p=0.046<0.05). Post-hoc bulguları incelendiğinde, suça sürüklenmiş ergenlerin hüküm özlü olmaları ile hükümlü olmaları arasında fark olduğu bulunmuştur (p=0.002<0.05, ort.farkı: -11.205). Katılımcıların hüküm özlü olanların BADF toplam puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 6.2.9. Suça Sürüklenmiş Ergenlerin BADF Toplam Puanları ile İnfaz Durumlarına İlişkin Kruskal-Wallis Testi Bulguları

	İnfaz Durumu	n	Sıra Ortalaması	χ2	df	p
BADF Toplam Puan	Tutuklu	24	23.21	6.157	2	0.046*
	Hükümlü	13	14.04			
	Hükümözlü	3	26.83			
	Toplam	40				

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.2.10. incelendiğinde suça sürüklenmiş ergenlerin BADF toplam puanları ile suç türleri arasında fark olmadığı görülmüştür (p=0.335>0.05).

Tablo 6.2.10. Suça Sürüklenmiş Ergenlerin BADF Toplam Puanları ile Suç Türlerine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Bulguları

	Suç Türü	n	Sıra Ortalaması	χ2	df	p
BADF Toplam Puan	Mala karşı suçlar	13	14.65	5.713	5	0.335
	Şahsa karşı suçlar	8	24.56			
	Cinsel suçlar	4	26.88			
	Hem mala hem de şahsa karşı suçlar	1	19.50			
	Kamu sağlığına karşı suçlar	12	22.25			
	Mala ve kamu sağlığına karşı suçlar	2	19.50			
	Toplam	**40**				

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.2.11. incelendiğinde suça sürüklenmiş ergenlerin cezaevinde kalış süreleri (gün olarak) ile BADF toplam puanı arasında negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ergenlerin cezaevinde kalış süreleri arttıkça BADF' den aldıkları toplam puan azalmıştır.

Tablo 6.2.11. Suça Sürüklenmiş Ergenlerin BADF Toplam Puanları ile Cezaevinde Kalış Sürelerinin Korelasyonuna İlişkin Bulgular

		BADF Toplam Puan	**Cezaevinde Kalış Süresi**
BADF Toplam Puan	Korelasyon katsayısı	1.000	-0.358*
	p	-	0.023
	n	80	40
Cezaevinde Kalış Süresi	Korelasyon katsayısı	-0.358*	1.000
	p	0.023	-
	n	40	40

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

6.3. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Öz Denetim Başarılarının Değerlendirilmesi

Tablo 6.3.1. incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan ergenlerin suça sürüklenip-sürüklenmeme durumları ile Özdenetim soru formunda yer alan 10. 14. ve 16. sorularda anlamlı fark olduğu görülmüştür. ($p=0.026/ 0.044/0.003< 0.05$). Formun 9. ve 15. sorularına "özdenetim başarısızlığı" olarak nitelendirilen bir cevap verilmemiştir.

Tablo 6.3.1. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Suça Sürüklenme-Sürüklenmeme Durumu ile Özdenetim Soru Formunun Ki-Kare Testine İlişkin Bulgular

Öz denetim soruları	Grup	Özdenetim başarısı	Özdenetim başarısızlığı	Toplam	$\chi 2$	Sd.	p
Soru1	Suça sürüklenmiş	23	17	40	0.000	0.497	1.000
	Suça sürüklenmemiş	23	17	40			
	Toplam	**46**	**34**	**80**			
Soru2	Suça sürüklenmiş	36	4	40	0.157	0.284	1.000
	Suça sürüklenmemiş	37	3	40			
	Toplam	**73**	**7**	**80**			
Soru3	Suça sürüklenmiş	39	1	40	1.013	0.111	0.314
	Suça sürüklenmemiş	40	0	40			
	Toplam	**79**	**1**	**80**			
Soru4	Suça sürüklenmiş	31	9	40	0.075	0.411	0.785
	Suça sürüklenmemiş	32	8	40			
	Toplam	**63**	**17**	**80**			
Soru5	Suça sürüklenmiş	30	10	40	0.287	0.420	0.592
	Suça sürüklenmemiş	32	8	40			
	Toplam	**62**	**18**	**80**			

	Suça sürüklenmiş	23	17	40			
Soru6	Suça sürüklenmemiş	24	16	40	0.052	0.495	0.820
	Toplam	47	33	80			
	Suça sürüklenmiş	35	5	40			
Soru7	Suça sürüklenmemiş	38	2	40	1.409	0.284	0.432
	Toplam	**73**	**7**	**80**			
	Suça sürüklenmiş	20	20	40			
Soru8	Suça sürüklenmemiş	25	15	40	1.270	0.499	0.260
	Toplam	**45**	**35**	**80**			
	Suça sürüklenmiş	40	0	40			
Soru9	Suça sürüklenmemiş	40	0	40	-	0.000	-
	Toplam	**80**	**0**	**80**			
	Suça sürüklenmiş	34	6	40			
Soru10	Suça sürüklenmemiş	40	0	40	6.486	0.265	0.026*
	Toplam	**74**	**6**	**80**			
	Suça sürüklenmiş	21	19	40			
Soru11	Suça sürüklenmemiş	28	12	40	2.581	0.490	0.108
	Toplam	**49**	**31**	**80**			

	Suça sürüklenmiş	26	14	40			
Soru12	Suça sürüklenmemiş	26	14	40	0.000	0.479	1.000
	Toplam	**52**	**28**	**80**			
	Suça sürüklenmiş	6	34	40			
Soru13	Suça sürüklenmemiş	2	38	40	2.222	0.301	0.263
	Toplam	**8**	**72**	**80**			
	Suça sürüklenmiş	16	24	40			
Soru14	Suça sürüklenmemiş	25	15	40	4.053	0.503	0.044*
	Toplam	**41**	**39**	**80**			
	Suça sürüklenmiş	40	0	40			
Soru15	Suça sürüklenmemiş	40	0	40	-	0.000	-
	Toplam	**80**	**0**	**80**			
	Suça sürüklenmiş	23	17	40			
Soru16	Suça sürüklenmemiş	35	5	40	9.028	0.449	0.003*
	Toplam	**58**	**22**	**80**			
	Suça sürüklenmiş	35	5	40			
Soru17	Suça sürüklenmemiş	37	3	40	0.556	0.301	0.712
	Toplam	**72**	**8**	**80**			

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Tablo 6.3.2. incelendiğinde suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş ergenlerin özdenetim soru formunda 10. 14. ve 16. sorularda negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Suça sürüklenmiş ergenlerin sürüklenmemiş olanlara göre bu sorularda özdenetim başarısızlığı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6.3.2. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Suça Sürüklenme-Sürüklenmeme Durumu ile Özdenetim Soru Formunun Korelasyon Bulguları

		Özdenetim Soru 10	Özdenetim Soru 14	Özdenetim Soru 16
Grup	r	-0.285*	-0.225*	-0.336*
	p	0.010	0.045	0.002
	n	80	80	80

0.05 anlamlılık düzeyi için * kullanılmıştır.

Özdenetim soru formuna her iki grubun da verdiği cevaplardan bazıları;

Tablo 6.3.3. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Özdenetim Soru Formunun 10.Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Suça Sürüklenmiş	Suça Sürüklenmemiş
Soru10. Başkaları beni takdir etmese de…….	Kıskandıklarını düşünürüm.	Bir şey olmaz.
	O kişiye uyuz olurum.	Umursamam.
	Sinirlenirim.	Önemsemem.
	Onunla kavga etmek için sebep ararım.	Ben kendimi takdir ederim.
	Çok üzülürüm.	Ben kendimi takdir ederim.
	Öfkelenirim.	Bu durumdan rahatsız olmam.
	Çok da önemli değil zaten.	Yoluma devam ederim.
	Moralim bozulur.	Canları sağ olsun.
	Mutsuz olurum.	Ben kendimi biliyorum.

Tablo 6.3.4. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Özdenetim Soru Formunun 14.Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Suça Sürüklenmiş	Suça Sürüklenmemiş
Soru14. Bir şey istediğim gibi gitmediğinde……	Kızarım.	Düzeltmek için uğraşırım.
	Moralim bozulur.	Çabalarım.
	Kendimi kötü hissederim.	Sinirlenirim.
	Birini döverim.	Tekrar denerim.
	Sorunu kendimde hissederim.	Değiştirmeye çalışırım.
	Bir daha o şeyi yapmam.	İşleri yoluna sokarım.
	Elimden geleni yapmaya çalışırım.	Düşünmem.
	Çok sinirlenirim.	Daha da beter ederim.
	Sinir olurum.	İstediğim hale getiririm.

Tablo 6.3.5. Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin Özdenetim Soru Formunun 14.Sorusuna Verdikleri Cevaplar

	Suça Sürüklenmiş	Suça Sürüklenmemiş
Soru16. Biriyle anlaşmazlığa düştüğümde……	Fevri davranırım.	O konu hakkında onunla bir daha konuşmam.
	Kavga ederim.	Yolumu ayırırım.
	Zorlamam.	Sorunu halletmeye çalışırım.
	Bağlantımı keserim.	Konuşmayı uzatmam.
	Kendimi kötü hissederim.	Ortak yol bulmaya çalışırım.
	İkna etmeye çalışırım.	Anlayışla karşılayabilirim.
	Ortamı terk ederim.	Sen haklısın deyip konuyu kapatırım.
	Kalbini kırarım.	Uğraşmam.
	Onunla bir daha konuşmam o anlar.	Düşünmem.

7. TARTIŞMA

Araştırmamız 15-18 yaş arasındaki suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş olan erkek ergenler ile tamamlanmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan ergenlerin 12-15 yerine 15-18 yaşında olmasının sebebi olarak "Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü" nün yayınladığı 2018 istatistiklerinde araştırma için seçilen yaş arağının diğer yaş grubuna göre daha fazla bir orana sahip olması gösterilebilir [41].

Bu bölümde örneklem grubunu oluşturan ergenlerin Demografik özellikleri, BADF ile Özdenetim Soru Formu değişkenlerine ait bulgular ilgili çalışmalarla tartışılacaktır.

Araştırmamızın suça sürüklenmiş ergenlerin 15- 18 yaş arasında seçilmiş olmasıyla birlikte yarısından fazlasını (%57.5) 17 yaşın oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü' nün yayınladığı 2018 istatistiklerine göre 15- 18 yaş aralığında olan gençlerin daha çok suça karıştıkları görülmüştür [41]. Alanda yapılmış ilk çalışmalardan sayılan Yavuzer' in 1981 yılında psiko-sosyal açıdan çocuk suçluluğunu incelediği doçentlik tezinde ise örneklemin %86.9' unun 15- 18 yaş arasında olduğu belirtilmiştir [46]. Bayer (2005) tarafından yapılan çalışmada Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu' nda (AÇGKCİK) kalan ergenlerin 16-18 yaş grubunda % 70.0 ile en yüksek orana sahip olduğu görülmüştür [19]. Akbaba' nın (2011) 12-18 yaş arasındaki suça sürüklenen ergenlerle yaptığı çalışmasının %67,2' si 15 yaş üzerindeki ergenlerin oluşturduğu belirtilmiştir [47]. Kart (2012) Çocuk ve Suç: Marmara Örneği isimli çalışmasında ise örneklemi oluşturan ergenlerin % 42,5'i (148 kişi) 15 ve üstü yaşa sahiptir [48]. Ergenlerde risk alma davranışı ile ilgili gerçekleştirilmiş çalışmaları yaş açısından inceleyecek olursak erken ergenlik dönemine göre orta ergenlik dönemi daha fazla risk davranışında bulunmuştur. 150 araştırmanın değerlendirildiği bir meta- analiz çalışmasında; katılımcıların yaşları 1. Düzey (3-9 yaş), 2.düzey (10-13 yaş), 3. Düzey (14-17yaş), 4. Düzey (18-21yaş) ve son olarak 5. düzey (21+) olmak üzere beş gruba ayrılmıştır.

Buna göre risk alma davranışlarında sadece 3. düzeyden 4.düzeye artış olduğu bulunmuştur [49]. Ülkemizde Bayar ve Sayıl (2005) tarafından Ankara' da eğitimine devam eden 12-21 yaş grubu 7., 9., 11. sınıf ve üniversite öğrencileri toplam 280 batılı olmayan kentlerde yaşayan ergenlerle risk alma davranışı incelenmiştir. Risk davranışlarını uygun olmayan giysiler giymek, otostop ve sigara içmek dahil kumar oynamak, yasal izin olmadan araba kullanmak, korunmak için bıçak taşımak gibi çok çeşitli davranışlar kapsamıştır. Araştırmanın sonucu, günümüzde statü suçu olarak belirtilen bu davranışların türü ve sıklığının yaşa ve cinsiyete göre değişiklik gösterdiğini ortaya koymuştur. Üniversite düzeyine kadar risk alma davranışlarının genel olarak yaşla birlikte arttığı, daha sonra ise azalma gösterdiği bulunmuştur. Erkek ergenlerin kızlara göre daha fazla risk alma davranışları sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır [50]. Genellikle orta ergenlik dönemine göre ileri ergenlik yıllarında artan özerklik sebebiyle gençlerin daha yüksek oranda riskli davranışlar sergiledikleri bununla beraber bu riskli davranışların ileri düzeyi olan suça bulaşma olasılığını arttırdığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmamız bulgularına göre suça sürüklenmiş ergenlerin %42.5' inin ortaokul düzeyinde, %40.0' ının ilkokul düzeyinde olduğu görülmüştür. Suça sürüklenmemiş ergenlerin ise tümü liseye devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bayer' in (2005) yaptığı çalışmada "Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu" nda kalan çocukların eğitim durumlarının en yüksek oranı % 40.0 ile 6-8 yıl öğrenim gören ergenlerin oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır [19]. Öter' in (2005) yapmış olduğu araştırma için Antalya Çocuk Şube Müdürlüğü' ne getirilen çocuklar ile görüşmüştür. Görüştüğü çocukların %13' ü okuma-yazma bilmemektedir. Görüşülen çocukların çoğunluğu yani %54' ü eğitimin herhangi bir basamağında okulunu terk etmiş, devam etmemiştir. Eğitim alma döneminde yer alan bu çocukların okula devam etme oranları (%15) oldukça düşüktür [51]. Yaptığımız çalışma sonucunda suça sürüklenmiş ergenler ile görüşüldüğünde hiçbiri okula devam etmemektedir. Bununla birlikte çalışmamız gereği okur yazar olmayan ve okur yazar (okula gitmeden okuma ve yazma öğrenen) çocuklarla görüşülmemiştir bu sebeple okur yazar- okur yazar değil oranı bilinmemektedir. Çalışmak zorunda olması sebebiyle okulunu bırakan, yasal ya da yasal olmayan yollardan evine para götürmek ve ailesinin giderlerinin karşılanmasına yardım etme durumunda olan çocuk, sokakta

birden fazla tehlike ile karşı karşıya kalma nedeniyle riskli grup arasında yer almıştır. Yoksulluktan ziyade akademik başarısızlık, uyumsuzluk gibi faktörlerde çocuğun okuldan disiplin cezası almasına, öğretmenleri ve akranları tarafından dışlanmasına, soğumasına bir sebeptir. Bu yaşlarda (12-18 yaş) okuldan ayrılan veya ayrılmak zorunda kalan çocuk, farklı ortamlara girerek kendini kanıtlama ve o gruba dahil olma-grup tarafından benimsenme peşinde olabilmektedir. Beraberinde gelen davranış silsilesi arasında toplum ve beraberinde devlet tarafından kabul görmeyen davranışların olması mümkündür.

Araştırmamızın sonucunda suça sürüklenmiş ergenlerin yarısından fazlasının 4 ve üstü kardeşe sahip oldukları; bu kardeş sayısının suça sürüklenmemiş ergenlerde oldukça düşük olduğu bulunmuştur. Yapılan birçok araştırma suça sürüklenmiş ergenlerin sahip oldukları kardeş sayısının 4 ve üstü olduğunu göstermiştir. Yavuzer (1981) yapmış olduğu araştırmada suça sürüklenmiş olan ergenlerin, 4 ve üstü kardeşe sahip olduklarını saptamıştır. Öter' in (2005) "Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri (Antalya Örneği)" başlıklı çalışmasında "Antalya Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü" ne suç isnadıyla getirilen çocuklarla görüşmüştür. Çocukların 5 ve daha üstü kardeşi olanların oranının %63.0 olduğu sonucuna ulaşılmıştır [51]. Kart' ın (2012) 348 hükümlü çocukla yaptığı çalışmada örneklemin %67.8' inin 4 ve üzeri kardeşe sahip olduğu belirtilmiştir [48]. Bayer' in (2005) yaptığı çalışma sonucunda da cezaevinde kalan ergenlerin 4 ve üzeri kardeşe sahip olma oranı yüksek bulunmuştur [19]. Bu sonuçlar, araştırma sonucunda deneklerin 4 ve üstü kardeşi bulunanların yüzde oranlarının yüksek gözlenmesini desteklemiştir. Sadece baba tarafından getirilen kısıtlı gelir kalabalık ailelerde, aile fertlerinin maddi anlamda sıkıntılar yaşamasına sebebiyet vermiştir. Ailenin iki ve üstü çocuğa sahip olması, çocukların kontrolünü güçleştirmiştir [37,51]. Bu ailelerde çocuklar çoğunlukla ilgi ve sevgi yetersizliği ile yetişmiştir. Kardeş sayısı arttıkça anne-babanın çocukları için ayırdığı nitelikli zaman dilimi azalmakta dolayısıyla bu durum çocukları olumsuz yönde etkilediği düşünülmüştür.

Yapılan birçok araştırma suça sürüklenmiş ergenlerin işledikleri suç türünün mala karşı olduğunu göstermiştirr. Araştırmamızda da suça sürüklenmiş ergenlerin suç türlerinden mala karşı suç oranın en yüksek olduğu ikinci sırayı ise kamu sağlığına karşı suç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayer' in (2005) araştırmasında suç türü AÇGKCİK' da mala karşı işlenen suçların oranının en yüksek olduğu görülmüştür [19]. "Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü" nün yayınladığı 2018 istatistiklerine göre 12-18 yaş arasındaki ergenlere en çok isnad edilen (%42.6) suç türü mal varlığına karşıdır [41]. Sözer (2003), suça sürüklenmiş ergenlerle yapmış olduğu çalışmada ise, mala karşı işlenen suçların fazla olduğunu belirtmiştir [52]. Aygencel (2019)' in yapmış olduğu çalışmada çocukların sürüklendikleri suç çeşitleri incelendiğinde; Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçların 41 (%32,8) olguyla en yüksek oranda olduğu, mal varlığına karşı suçların ise ikinci sırada yer aldığı saptanmıştır [53]. Diğer taraftan, Yavuzer' in (1981) Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu çalışmasında suça sürüklenmiş ergenlerin %44.8' inin cinsel suçtan, %37.4' ünün şahsa karşı, %17.8' inin ise mala karşı suçtan hüküm giymiş olduğu görülmüştür [46, 1]. Uluğtekin' in (1991) hükümlü çocuklarla yapmış olduğu çalışmada ise, cinsel suç türünün en yüksek oranda olduğu ikinci sırada mala karşı suç türünün olduğu belirtilmiştir [3]. Yavuzer (1981) ve Uluğtekin' in (1991)araştırma bulguları ile yaptığımız araştırma da elde edilen yüzde bulguları aynı doğrultuda değildir. Araştırmamızın örneklem grubunda yer alan ergenlerin belirlenmesi aşamasında bu cezaevinde görev yapan infaz ve koruma memurları ile psikososyal servis sorumluları tarafından destek alınmış ve onların müdahalesi ile örneklem grubunda daha hafif sayılabilecek suç işlemiş çocuklar yer almışlardır. Bu sebeple yaptığımız araştırmada elde edilen bulguların benzer araştırmalarla uyumlu olmadığı düşünülebilir. Bunun yanı sıra 1981-1991 yıllarından bugüne kadar artan suç türünde meydana gelen çeşitliliklerin de (örneğin; bilişim suçları gibi) etkisi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmamızda kullandığımız "Benlik Algısı Değerlendirme Formu" bulgularına bakıldığında katılımcıların aldıkları en düşük puan 78; en yüksek puan ise 141' dir. Suça sürüklenmiş ile suça sürüklenmemiş ergenler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Suça sürüklenmiş ergenler- suça sürüklenmemiş ergenlere göre daha az puan almışlardır. Ergenlerin cezaevinde kalma süreleri arttıkça BADF' den aldıkları puanın azaldığı görülmüştür. Bununla birlikte gençlerin hükümlü olmaları ile hüküm özlü olmaları arasında bir farklılık bulunmuştur. Hükümlülerin, hüküm özlülere göre BADF' dan aldıkları toplam puan daha az olduğu dikkat çekmektedir. Gençlerin suç türleri ile BADF' dan aldıkları puan arasında ise bir farklılık bulunmamıştır.

Suça sürüklenmiş ergenlerin cezaevine girmeden önceki yaşantısında da kendisi için önemli olan kişilerin (aile, arkadaş vb.) olumsuz/kanundışı davranışlarını model aldığı öngörülebilir. Kanun ve toplum tarafından kabul edilmeyen davranışlar çocuğu çevresinden soyutlamış, akademik yeterliliğini etkilemiş, çevresindeki kişilerin beğenileri azalmış ve çatışmaları artmış olabileceği düşünülmüştür. Cezaevinde kaldığı süre içerisinde yaşadığı adli olaylar, cezaevi koşulları, aileden-arkadaşlardan ayrılması ve toplum tarafından damgalanması dolayısıyla çocuğun/ gencin kendine olan algısını olumsuz şekilde etkilediği düşünülmüştür.

Araştırmamızda ergenlerin eğitim düzeyleri ile BADF arasında farklılık bulunmuştur. Eğitim düzeyi düştükçe BADF' den aldıkları toplam puanın düştüğü görülmektedir. Bu farklılık ilkokul düzeyinde olan ergen ile liseye devam eden ergen arasında olup, liseye devam edenlerin ilkokul düzeyinde olanlara göre daha yüksek puan aldıkları yönündedir. Birçok kaynakta akademik başarısızlık ve örgün eğitime devam etmeme durumu çocuğun suça sürüklenmesinde risk faktörü olarak ele alınmıştır. Akademik başarısızlık beraberinde okuldan soğuma, okul tekrarı veya okulu bırakma durumunu; dolayısıyla okula devam etmeme/ edememe ise suç olarak nitelendirilebilecek davranışları sergilemeyi yani suça sürüklenmeyi ve elde edilen bulgularda da görüldüğü üzere suça bulaşıp cezaevine girme de çocuğun kendine yönelik algısını olumsuz bir şekilde etkilediği düşünülmüştür. Özetle, bir kısır döngüden bahsetmemiz mümkündür.

Ayan' ın (2012) hükümlü erkek çocuklarla yaptığı çalışmasında, çocukların benlik algı düzeylerinin ideal benlik algı düzeylerinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan hükümlü çocukların eğitim düzeyleri ilköğretim mezunu, okulu terk eden, hiç okula gitmeyen ve okuryazar olarak sınıflandırılmıştır. Hükümlü çocuklardan ilköğretim mezunu olanların diğerlerine göre gerçek benlik ve ideal benlik puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Düşük benlik puanı alan hükümlü çocukların daha çok olumsuz sosyo-demografik özelliklere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte çocukların mevcut olan benlik ve ideal benlik algıları ile ebeveynin eğitim ve gelir durumu, aile yapısı, evdeki çocuk sayısı, anne ve babanın çocuğu cezalandırma şekli ve çocuğun suça sürüklenmesinde arkadaş grubunun etkisi değişkenleri arasında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır [54].

Kiremitçi (2008) “Bayrampaşa H Tipi Kapalı Cezaevi” nde bulunan 15–18 yaş aralığındaki 40 ergen tutuklu ile çalışmıştır. Bu çalışmada, ergenlerin benlik algı düzeyleri ile işledikleri suç türünü karşılaştırmıştır. Kiremitçi yaptığı bu araştırmada, cinsel suç sebebiyle cezaevine girenlerin “Offer Benlik Algısı Ölçeği” nde duygusal alt düzeyden aldıkları puanın, yağma suçu işleyenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır [55]. Kiremitçi’ nin (2008) gerçekleştirmiş olduğu araştırma ile yaptığımız araştırmanın suç türü ile BADÖ puanlarına ilişkin bulgularıyla örtüşmemektedir. Araştırmamızda cinsel suç türünün diğer suç türüne göre oran olarak daha az olması bu farklılığın sebebi olarak açıklanabilir.

Avustralya’ da Levy’ nin (2010) farklı sosyoekonomik düzey ve çeşitli etnik kökenden gelen ergenlerin benlik algı düzeylerinin suç davranışı ile ilişkisini araştırdığı çalışmasında, gerçekleşmiş olan suçun şiddet ve ciddiyetine göre ergenlerin benlik algı düzeylerinin farklılaştığını, bir diğer ifade ile daha ciddi suç işleyen ergenlerde benlik algı düzeyinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır [56]. İşlenen suç ile alınan ceza arasında bir pozitif yönlü bir ilişkinin olması ve cezaevinde suç türüne göre birtakım kuralların (koğuşları) belirlenmesi, diğer suç işlemiş kişilerin davranışları bu bulguyu destekleyebilir. Bununla birlikte toplumun suç işleyenlere karşı negatif tutumu kişilerin kendilerine yönelik algılarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Literatürde, ergenlerin benlik algısına yönelik çok fazla çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda birçok değişken ile benlik algısı birlikte değerlendirilmiştir. Bunlardan birkaçı aşağıdaki gibidir.

Coşkun ve Altay’ ın (2009) lisede öğrenim gören öğrencilerin yabancılaşma ve benlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçladığı çalışmasında 352 ergen örnekleme dahil edilmiştir. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin yabancılaşma düzeyleri ile benlik algıları arasında ters yönde bir ilişkinin olduğu; bunu okul güvenliği, lise türü değişkenleri etkilemiştir. Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerinin benlik algı düzeylerinin Meslek lisesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu sonucuna ulaşılmıştır [57].

Yılmaz’ ın 2000 yılında yaptığı doktora tez çalışmasında ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin benlik algı düzeylerinin, onların algıladıkları ebeveyn

tutumları ve akademik başarı değişkenleri ile arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu çalışmanın lise öğrencileriyle olan kısmının sonuçlarına göre, benlik algısı puanları ile anne- baba tutumunun temel etkisi anlamlı bulunmuştur. Ebeveynlerini demokratik olarak algılayanların, otoriter olarak algılayanlara göre; aşırı hoşgörülü olarak algılayanların ise yine otoriter olarak algılayan deneklerin ortalamasından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur [26].

Sezer' in (2010) 549 (274 erkek, 275 kız) lise öğrencisi ile gerçekleştirdiği ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisini araştırdığı çalışmasında cinsiyet, anne-baba tutumu, arkadaş ilişkileri gibi birçok değişken ele alınmıştır. Bu araştırmada, ergenlerin "Sosyal Karşılaştırma Ölçeği" nden aldıkları puanlara göre kendini algılamalarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği yani erkeklerin kızlara göre kendilik algılarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan ergenlerin kendilik algılarının ebeveynin eğitim ve gelir durumu, değişkenleri yönünden aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [58].

Araştırmamız bulgularında, suça sürüklenmemiş ergenlerin benlik algı toplam puanı, suça sürüklenmiş ergenlerin toplam puanına göre anlamlı düzeyde farklıdır. Bu farklılığın sebebi araştırmamız için çalışılan örneklemin suça sürüklenmemiş ergenler kısmında çeşitli değişkenlerle incelenmemiştir. Ancak literatür tarandığında lisedeki gençlerin olumlu benlik algı düzeyine/ yüksek benlik algı puanına sahip olmasını ebeveyn tutumları, akademik başarı, devam ettikleri okul türü, cinsiyet, arkadaş ilişkileri gibi çeşitli değişkenlerle incelendiği görülmüştür. Demokratik ebeveyn tutumunun, Anadolu lisesinde öğrenim görmenin, cinsiyetin erkek olmasının, gencin çevresindeki kişilerle ve arkadaşlarıyla olan iletişim durumunun "çok iyi" olarak nitelendirilmesinin benlik algı düzeyini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Gürsoy' un (2006) farklı sosyoekonomik düzeydeki ergenlerin benlik tasarımlarını incelediği çalışması; Ankara' da farklı sosyoekonomik düzeydeki mahallelerde mevcut olan liselerin birinci ve ikinci sınıflarına (9. ve 10. sınıf) devam eden toplam 300 ergen ile yürütülmüştür. Araştırmacı, ergenlerin sosyoekonomik düzeyini alt- orta- üst şeklinde gruplandırmış ve örneklemi eşit olarak dağılmıştır. Araştırma sonucunda, ergenlerin sosyoekonomik düzeyinin benlik tasarımı düzeyinde anlamlı bir farklılık yarattığı belirtmiştir. Ergenlerin benlik tasarımı puan ortalamaları

bakımından en yüksek puan ortalamasına sahip üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ergenler olduğu saptanmıştır [58]. Gürsoy' un bu bulguları, araştırmamız bulgularıyla örtüşmemektedir, bu örtüşmemenin; örneklemimizin sosyoekonomik düzeyinin eşit dağılmamasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Araştırmamızın demografik özelliklerine bakıldığında ergenlerin algıladıkları gelir düzeyi öğrenilmek istenmiş, ancak rakam işaretlemeleri istenmemiştir. Bu sebeple çocukların belirttiği "orta gelirli" durumu diğerlerinin arasında en fazla yüzdeye sahiptir. Orta gelirli olma ile benlik algı düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Psikososyal risk yatkınlığı olan ergenlerin olumlu benlik algılarını geliştirmeye yönelik olarak yapılandırılmış olan grup çalışmasında; kendini tanıma, karar verme, kendini ortaya koyma, iletişim engelleri, olumsuz duygularla baş etme becerileri üzerinde farkındalıkları arttırmak amacıyla çalışılmıştır. Bu grup çalışması, ortaöğretim 2. sınıf öğrencisi, yaşları 15-17 arasında değişen, 5 kız, 6 erkek, toplam 11 ergenle gerçekleştirilmiştir. Grup çalışmasının, ergenlerin olumlu benlik algılarında, beklenilen doğrultuda farklılaşmanın ortaya çıkmasında etkili olduğu; psikososyal risk yatkınlığı olan ergenlerin, kendini tanıma, karar verme, iletişim becerileri ve olumsuz davranışlarla baş etme becerileri açısından kendilerini geliştirdikleri gözlenmiştir [60].

Suça sürüklenmiş çocuklar gibi diğer risk faktörleri barındıran daha küçük yaş grubunda korunma ihtiyacı olan çocuklar ile benlik algı düzeyine ilişkin yapılan çalışmalar mevcuttur. Bunlardan biri Üstün ve Akman' ın çalışmasıdır.

Üstün ve Akman' ın (2002) 8-11 yaş korunma ihtiyacı olan çocuklarla yapmış olduğu çalışmada örnekleme dahil ettiği tüm yaşlarda benlik algısı ve ideal benlik algısı arasındaki farkın anlamlı çıktığı görülmüştür. Araştırmacılar, bu sonucu Cooley ve Geçtan' ın görüşlerini temel alarak korunma ihtiyacı olan çocukların sağlıklı bir benlik algısına sahip olduğunun söylenemeyeceği şeklinde yorumlamıştır [61].

Araştırmamızın özdenetim değişkeni bulgularına göre ise, suça sürüklenmiş ergenlerin suça sürüklenmemiş ergenlere göre öz denetim soru formuna verdikleri cevaplarda birkaç soru hariç anlamlı farklılık bulunmamıştır. Farklılık bulunan bu sorularda katılımcıların suça sürüklenen ve sürüklenmeyen arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Bir başka deyişle, suça sürüklenmişlerin suça sürüklenmemişlere göre

özdenetim soru formunda ‘özdenetim başarısızlığı’ olarak nitelediğimiz başlık doğrultusunda cevap verdiği bulunmuştur.

Ergenlik döneminin özelliklerinden sayılan risk alma davranışı zaman zaman kabul edilebilen sonuçlar doğurmamaktadır. Suça sürüklenme durumu sadece risk alma davranışı ile de açıklanmamalıdır. Beraberinde getirdiği birçok sebep olmasıyla birlikte insanın davranışlarını oldukça önemli bir şekilde etkileyen özdenetim faktörü de göz ardı edilemeyecek bir sebeptir. İlk çocukluk döneminde gelişmeye başlayan öz denetim becerisi genetik temelli olmasıyla birlikte çevresel faktörlerden de etkilenebilmektedir. Başka bir deyişle, özdenetim becerisi sonradan da geliştirilebilir. James Watson’ ın da dediği gibi, “bir yatkınlık, bir şeyi önceden belirlemez”. Burada öncelikli olan çocuğun bağlanma stili, mizaç ve karşısındaki kişiye güvenme durumudur. Ardından anne- baba tutumları, yürütücü işlevlerin geliştirilmesi, dikkat dağıtma becerilerinin geliştirilmesi vb. değişkenlerle bağlantılıdır [63]. Ebeveynlerin, çocuklarının yanlış davranışlarına gösterdikleri tutarlı ve mantığa uygun olan disiplin ile çocuğun ileriki yaşlarda benzer olay ya da durumla karşılaştığında sergileyeceği tutum ve davranışların toplumsal yaşama uygun olarak ve daha kontrollü şekilde gelişmesini sağlamış olacaklardır. Özdenetim becerisinin geliştirilmesinde aile içi denetim mekanizmalarının oldukça önemli rolü bulunmaktadır. Ailenin, küçük yaşta olan çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmayan davranışlarını fark etmesi ve bu davranışları olumlularıyla, kabul edilebilen olanlarıyla değiştirmesi-yapılandırması çocuğun bu gelişim aşamalarında özdenetim becerisini de olumlu anlamda destekleyecektir [64].

Özdenetim ile alakalı yapılmış olan örneklemi en büyük ve multidisipliner çalışma olan Dunedin çalışmasında, Yeni Zelanda’ da bir yıl boyunca şehrin en büyük hastanesinde tüm yeni doğanların (ilk olarak 1037 çocuk ile başlıyor) temel sağlık bilgileri kayıt altına alınmış ardından 3 yıl sonra ilk değerlendirme gerçekleşmiştir. Bugün yaklaşık 50 yıl önce yapılmış bu araştırma bize çocuk gelişimine dair pek çok detaylı bilgi sunmaktadır. Araştırmaya katılan her çocuk, ilk olarak 3 yaşında, 18 yaşına kadar 2 yıl arayla ardından 21-26-32-38 yaşlarında toplanan verilerle izlenmeye devam etmiştir [65]. Dunedin araştırmasının birçok konuyu içeren sonuçları bulunmuştur. Araştırmadaki değişken olan özdenetim değişkeniyle alakalı sonuçlarına göre, çocukluk döneminde özdenetim becerisi, yetişkinlikte fiziksel sağlığı, yaşam

memnuniyetini, bağımlılık, suç ve ebeveynliklerini tahmin etmede; sosyoekonomik durum ve IQ' dan daha önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır [66]. Dunedin' de özdenetim; dürtüsellik, sebattan yoksun olma, yüksek aktivite seviyesi, risk alma ve çatışmaya fiziksel olarak cevap verme gibi ölçüleri ile değerlendirilmiştir [67]. Çalışmanın otokontol ve suç davranışı ile ilgili kısmına bakıldığında ise; daha zayıf özdenetimi olan kız ve erkek çocuklar daha güçlü özdenetime sahip olanlara göre, yetişkin olarak daha kötü sağlık durumuna, daha az varlıklı ve daha fazla suça sahip olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmüştür [68].

Çalışmamızın bulgularında görüldüğü üzere (bknz. tablo 6.3.2.) 12 yaşından sonra suç davranışı sergileyip cezaevinde bir süredir kalan gençlerin "başarısız özdenetim" olarak gruplandırdığımız davranışlara daha sık yönelmişlerdir.

Türkeş' in 2004 yılında 12-19 yaş arasında 847 öğrenci ile yaptığı çalışmada normal olmayan (sapkın) davranışlarda öz denetim ve aile içi denetim mekanizmalarının etkileri incelenmiştir. Çalışma sonuçları; ergenlerin özdenetim düzeyi ile sapkın davranış sergileme sıklıkları arasında yüksek sayılabilecek bir korelasyon bulunduğunu göstermiştir. Bir diğer deyişle, özdenetim düzeyi düşük olan ergenlerde (her iki cinsiyette de) sapkın davranış sergileme frekansı yüksek bulunmuştur. Özdenetim değişkeninin cinsiyete göre analizinde ise özdenetim düzeyinin puan ortalaması erkeklerin aleyhine olduğu sonucu bulunmuştur. Bu durum ergenlik dönemi boyunca ele alınan tüm yaş grupları içinde benzer olduğu görülmüştür [64].

Sağır' ın (2019) ergenlerde dindarlık, özdenetim ve hayat memnuniyeti ilişkisini incelemek amacıyla yapmış olduğu araştırma için 13-19 yaş arasında 550 lise öğrencisi örnekleme dahil edilmiştir. Bu araştırmaya göre kız öğrencilere ait genel özdenetim ortalamanın yüksekliği istatistiki açıdan anlamlı bir fark oluşturmuştur. Ölçeğe ait alt boyutlar incelendiğinde yenileyici ve yaşantısal öz denetim boyutunda kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında anlamlı bir istatistiksel fark varken onarıcı öz denetim boyutunda grup homojenleşmiş ve anlamlı farklılığın ortadan kalktığı görülmüştür. Yine aynı çalışmada farklı okul türlerinde öğrenim gören öğrenciler farklı öz denetim beceri düzeylerine sahip olmalarına rağmen söz konusu değişken arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki saptanamamıştır [30].

Cinsiyet ile farklılaşan özdenetim becerisi toplumsal cinsiyet rolleri ile açıklanabilir. Toplumun, bireylerin cinsiyete göre birtakım davranışları onlara empoze etmesi durumu çok küçük yaşlarda başlamakta ve desteklenerek tüm yaşam evrelerinde devam etmiştir. Bu sebeple, özdenetim becerisinde cinsiyet faktörünün etkili olduğu düşünülmüştür.

Tercanlı Metin ve arkadaşlarının (2017) 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören 358 ergenle yapmış olduğu çalışmada, düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerde olumsuz yaşam olayları, özdenetim becerisi ve problem davranışları incelemek amaçlanmıştır. Ergenlerin deneyimledikleri olumsuz yaşam olaylarının sayısı, içe yönelim ve dışa yönelim problemlerini hem doğrudan hem de özdenetim becerisi üzerinden dolaylı olarak etkilemiştir. Deneyimlenen olumsuz yaşam olayı sayısı arttıkça özdenetimdeki başarı azalmakta, içe yönelim ve dışa yönelim problemleri ise artmıştır. Bu çalışma bulgularında özdenetim becerisinin dışa yönelim problemlerini daha güçlü etkilediği yer almıştır [29]. Özetle, düşük özdenetim becerisi, dışa yönelim sorunları bakımından bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmıştır. Araştırmamızdaki cezaevinde kalan gençler, yaşamdaki olumsuz deneyimlerin fazla olduğu bir grup çocuğun temsili olmakla birlikte bu araştırmanın bulguları, araştırmamız bulgularıyla da örtüşmüştür. Suça yönelmiş çocukların akranlarına göre dışa yönelim problemlerinin olduğu ve başarısız özdenetim becerileri geliştirmiş olduğu söylenebilmektedir.

Öz denetimle ilgili farklı gruplar üzerinde yapılan çalışmalar incelendiğinde;

Yakut' un (2019) 220 üniversite öğrencisi ile öz-denetim düzeyi üzerine yapmış olduğu çalışmada, örneklemin genel özdenetim düzeyinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özdenetimin iletişim araçları ile günlük meşguliyet süresi üzerinde negatif yönlü, hayatı anlamlı bulma ve yaşantıda dini referans alma düzeyi üzerinde pozitif yönlü anlamlı fark oluşturduğu bulunmuştur. Cinsiyet, coğrafi bölge ve barınma yeri değişkenleri üzerinde oluşan farkın ise anlamlılık düzeyine ulaşmadığı tespit edilmiştir [68].

Özgül' ün (2017) 5 farklı liseden 423 öğrenci ile yaptığı araştırma da öz denetim ve ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin bir takım sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda ise, cinsiyet,

sınıf düzeyi, ailenin ekonomik düzeyi, okul türü ve anne-baba eğitim düzeyi açısından öğrencilerin öz-denetim düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermiştir [69].

Ergenin suça sürüklenmesinde koruyucu faktörlerden biri olarak gösterilen özerklik ile ilgili yapılan çalışmalar mevcuttur. Bunlardan biri, Özdemir ve Çok' un (2011) çalışmasıdır. Ergenlik dönemi özerkliğin gelişmesinde en önemli dönem olduğuna dikkat çekmekle birlikte; sağlıklı özerklik gelişiminin ruh sağlığı anlamında, madde kullanım, suç gibi çok değişkenli risklerden kendileri korumaları bakımından elzem olduğu ileri sürülmüştür. Özdemir ve Çok' un derlemesinde, ebeveynleri tarafından özerkliği desteklenen ergenlerin akran ve diğer aile bireyleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurdukları ve bununla beraber olumlu sosyal beceriler geliştirdikleri belirtilmiştir. Özerkliği desteklenen ergenlerin risk barındıran davranışlar sergileme ihtimalinin düşük olduğunu belirten birçok araştırma literatürde mevcuttur [70].

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

8.1. Sonuç

Çalışmamızda, suç işleyip cezaevine giren ve hala cezaevinde olan ile suça sürüklenmemiş lise eğitimine devam eden 15-18 yaşındaki erkek ergenlerin benlik algı düzeyi ve özdenetim başarılarını incelemek amaçlanmıştır.

Çalışmamıza 15-18 yaş arasında toplam 80 erkek ergen (40' ı suça sürüklenmiş, 40' ı suça sürüklenmemiş) katılmıştır.

Suça sürüklenmiş ergenlerin yarısından fazlasının (%57.5) 17 yaşında olduğu görülmüştür. İnfaz durumları tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü şeklindedir. Mala ve şahsa karşı, cinsel suçlar ve kamu sağlığına karşı suçlar sebebiyle cezaevine girmişlerdir. Cezaevinde kalış süreleri minimum 5 gün, maksimum 1825 gündür.

Suça sürüklenmiş ergenlerin eğitim seviyeleri ilkokul (%40.0), ortaokul (%42.5), lise terk (%17.5) dir. Halihazırda hiçbiri okula devam etmemektedir. Çoğunun birden fazla kardeşe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annelerinin öğrenim durumu % 40 ile en fazla ilkokuldur ve bunu %27.5 ile okur yazar değil izlemektedir. Annelerin çoğunluğu (%77.5) çalışmamaktadır. Babaların çoğu ilkokul mezunudur bu sırayılise mezunu takip etmektedir. Babaların yarısından fazlası (%52.5) serbest meslekle uğraşmaktadır. Çocukların algıladıkları aylık gelir düzeyinin "orta gelirli" olduğu görülmüştür. Bu çocukların yarısından fazlası çekirdek aileye sahiptir.

Suça sürüklenmemiş ergenlerin çoğunluğu 16 yaşındadır. Bu gençlerin tamamı lisenin herhangi bir sınıfına (9-10-11-12. sınıf) devam etmektedir. Bu grubun yarısından fazlası 2 kardeştir. Annelerin çoğu ilkokul ve ortaokul düzeyindedir, yarısından fazlası (%67.5) herhangi bir işte çalışmamaktadır. Babaların çoğu ortaokul mezunudur, özel sektör ve serbest meslek yüzdeleri ise aynıdır. Bu grubun tamamına yakını (%85.0) çekirdek ailedir. Ergen tarafından algılanan aylık gelir ise "orta gelirli" dir.

Çalışmaya suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş 15-18 yaş arasında erkek ergenlerin benlik algı düzeyi değerlendirilmiş ve suça sürüklenenlerin sürüklenmeyenlere göre daha düşük benlik algı puanına sahip olduğu bulunmuştur.

Suça sürüklenmiş ergenlerin, cezaevinde kalış süreleri arttıkça kendilerine yönelik algıları olumsuz yönde etkilenmiştir. Aynı zamanda benlik algılarını infaz durumları da etkilemiştir. Hüküm giymiş gençler, hüküm özlü olanlara göre benlik algı ölçeğinden düşük puan almıştır.

Çalışmaya katılan ergenlerin benlik algı puanını; eğitim seviyesi değişkeninin anlamlı düzeyde farklılaştırdığı görülmüştür. Katılımcıların liseye devam etmesi onların, benlik algı puanlarını olumlu yönde etkilemiştir. Suça sürüklenmemiş ergenler ilkokul düzeyinde olanlara göre benlik algı ölçeğinden yüksek puan almıştır.

Benlik algı düzeyini; ailenin aylık geliri, anne- baba eğitim durumu ve mesleği, suç türü değişkenlerinin etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmamızın bir diğer değişkeni olan özdenetim de ise, gruplar arasında birkaç soruda anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Suça sürüklenmiş ergenler özdenetim başarısızlığı olarak nitelendirilen cevapları daha fazla vermişlerdir.

8.2. Öneriler

Ergenlerin genel anlamda kimlik karmaşası yaşadıkları ve var olan otoriteye karşı gelme davranışları içinde bulundukları bu dönemin özelliklerinden sayılması sebebiyle "ergenlik" kavramını daha iyi anlamak ve değerlendirmek amacıyla (ergenler ile yaşayan ve/ veya çalışan tüm yetişkinlere) eğitimler düzenlenmelidir. Bu eğitimlerin, çocuk suça sürüklenmeden önce "önleyicilik" suça sürüklenme durumunda gerçekleştiğinde "iyileştirme" amacıyla gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Cezaevinde kalış sürecinin artmasıyla gençlerin kendine olan bakışı ve kendine verdiği değer azalmaktadır. Bu olumsuz sonuç, çocukların suça sürüklendikten sonraki mahkeme süreçlerinin hızla gerçekleşmesi ve tutukluluk durumunun kısaltılmaya çalışılması ile önlenebilir. Bununla birlikte tutuklu çocukların cezaevine alternatif kurumlarda bu süreci tamamlayabilmesi onların kendilerine yönelik olumsuz algıyı azaltacağı düşünülmektedir. Mahkeme sürecinde görev alan bilirkişilerin arasında ergeni en iyi tanıyan Çocuk Gelişimcilerin daha fazla olması önerilmektedir.

Halihazırda devam eden infaz ve koruma memurlarının hizmet içi eğitimlerinin kesintisiz sürdürülmesi önerilmektedir.

Psikososyal risk yatkınlığı olan ergenler ile kendini tanıma, iletişim becerileri, duyguları tanıma, olumsuz duygularla baş etme gibi konuları barındıran olumlu benlik algılarını geliştirmeye yönelik yapılan grup çalışmalarının cezaevinde kalan ergenlerle de yapılması önerilmektedir.

Literatür tarama sürecinde; farklı birçok meslek grubunun ilgilendiği suça sürüklenmiş çocuklarla çok fazla çalışma yapılmış olmasına rağmen çocuk gelişimcilerin bu alanda sınırlı çalışmalarının mevcut olduğu görülmüştür. Çocuk gelişimcilerin; ergenler başta olmak üzere, risk altında olan gençlerle daha fazla çalışmanın yapılması önerilmektedir.

Benzer çalışma örneklem grubunun yaş skalaları daha geniş tutularak (12-18 yaş) tekrarlanabilir.

Özdenetim (otokontrol) için akademik başarı ve bağlanma şekillerine bakılarak daha geniş kapsamda bir analiz yapılabilir.

Benlik imgesi, benlik saygısı, öz düzenleme, öfke kontrolü ve yabancılaşma konularında benzer çalışmalar yürütülebilir.

9. KAYNAKLAR

1. Yavuzer H. Çocuk ve Suç sf. 23-243, 18. Basım. Remzi Kitabevi. İstanbul, 2018.
2. Yaman ÖM, Acar B. Disiplinlerarası Suç ve Suçluluk Çalışmaları (1923-2015)-Sosyal Hizmetler Perspektifinden Bibliyografik Bir Değerlendirme sf. 11-34, 1. Basım. Bir Yayıncılık. İstanbul, 2016.
3. Uluğtekin S. Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma sf. 26-50. Bizim Büro. Ankara, 1991.
4. Duyan V, Gülden Ç, Gelba S. Öz-Denetim Ölçeği- ÖDÖ: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. Toplum ve Sosyal Hizmet. 23 (1); 25-35, 2012.
5. Baumeister FR, Vohs KD, Tice DM. The strength model of self-control. Current Dırectıons In Psychologıcal Scıence. 16(6); 355-351, 2007.
6. Cömert Ö, Mükerrer Çocuk Suçluluğu: "Bitlis İli Örneği" F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 1-60, Elazığ, 2018.
7. Eryalçın M, Duyan V. Suça Sürüklenen Çocuk ve Gençler sf. 12-26, 35-43, 1. Basım. Yeni İnsan Yayınevi. İstanbul, 2016.
8. Kulaksızoğlu A. Ergenlik Psikolojisi sf.17-115, 18.Basım. Remzi Kitabevi. İstanbul, 2016.
9. Yavuzer H. Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi sf. 262-298, 36.Basım. Remzi Kitabevi. İstanbul, 2013.
10. Yavuzer H. Gençleri Anlamak sf. 32-44, 9.Basım. Remzi Kitabevi. İstanbul, 2015.
11. Ömeroğlu E, Ulutaş İ. Çocuk ve Ergen Gelişimi sf.117- 146, 1.Basım. Morpa Kültür Yayınları Ltd. Ş. İstanbul, 2007.
12. Öztürk MO, Uluşahin NA. Ruh Sağlığı ve Bozuklukları sf. 92-93, 14.Basım. Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti. Ankara, 2016.
13. Berk LE. Çocuk Gelişimi (Yayına Hazırlayan. Onur B., Çev. Dönem A.) sf. 220, 1.Basım. İmge Kitabevi. Ankara, 2013.
14. Çok F. Gelişim Psikolojisi: Ergenlik ve Yetişkinlik, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 27(2); sf. 906, 1997.

15. Artan İ, Bayhan PS. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi sf. 164-285, 1.Basım. Morpa Kültür Yayınları Ltd. Ş. İstanbul, 2009.
16. Saka N. Gencin Bedensel Gelişimi ve Ergenlik Sorunları sf.109-110 (Ekşi A., editör). Ben Hasta Değilim- Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü. 2.Basım. Nobel Tıp Kitabevleri. İstanbul, 2011.
17. Ergin H, Köseoğlu A. Gelişim Psikolojisi sf. 121- 218. 8.Basım. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti. Ankara, 2017.
18. Santrock JW. Yaşam Boyu Gelişim- Gelişim Psikolojisi sf. 348-401, 13.Basım. (Bölüm Ed. Yüksel G.). Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti. Ankara, 2014.
19. Bayer F. Çocuk Eğitim Evleri ve Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Kalmakta Olan Ergenlerin Ahlaki Yargı Düzeylerinin İncelenmesi. G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 23-35, 67-89. Ankara, 2008.
20. Yavuzer H. Ana- Baba Okulu- Ana- Baba Eğitimi ve Aile İçi İletişim Becerileri sf. 177-188, 19.Basım. Remzi Kitabevi. İstanbul, 2014.
21. İnanç BY, Yerlikaya EE. Kişilik Kuramları sf. 170, 11. Basım. Pegem Akademi. Ankara, 2016.
22. Burger JM. Kişilik- Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri sf. 77-80, 5. Basım. (Çev. Erguvan Sarıoğlu İD.). Kaknüs Yayınları. İstanbul, 2016.
23. Yanbastı G. Kişilik Kuramları- Ders Kitabı sf. 18- 22, 1. Basım. Ege Üniversitesi Basımevi. İzmir, 1990.
24. Geçtan E. Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar sf.98, 22. Basım. Metis Yayınları.İstanbul, 2015.
25. Erıkson EH. İnsanın 8 Evresi sf. 113, 4. Basım. Okuyanus. İstanbul, 2019.
26. Yılmaz A. Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne- Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin Ve Gençlerin Akademik Başarıları Ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 37- 46, Ankara, 2000.
27. Şekercioğlu G, Güzeller CO. Ergenler İçin Benlik Algısı Profili' nin Faktör Yapısının Yeniden Değerlendirilmesi. Billig. 60; 215-236, 2012.

28. Taştekin E. Ergenlerin Arkadaşlık İlişkileri ve Benlik Saygısı ile Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Arasındaki İlişkiler. H.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 13-18, Ankara, 2016.
29. Tercanlı- Metin G., Harma M., Gökçay G., Bahçivan-Saydam R., Düşük Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Ergenlerde Olumsuz Yaşam Olayları, Özdenetim Becerisi ve Problem Davranışlar. Türk Psikoloji Dergisi, 32(79); 1–14 , 2017.
30. Sağır R., Ergenlerde Dindarlık, Öz Denetim Ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 17-24, 69-72, İstanbul, 2019.
31. Baumeıster, RF., Vohs KD. Handbook Of Self- Regulation- Research, Theory and Applıcatıons. Sf. 541-542. The Guilford Press. New York, 2004.
32. Evrim S. Psikoloji Açısından Suçluluk Sorunu ve Psikososyolojik İzahı Denemesi sf. 14- 29, 1. Basım. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 1531.İstanbul, 1970.
33. Coleman FS., Blau A. 'Suça Yönelen Çocuklar' Tıpta Yenilikler: Çocuk Sayısı (Ed. Eczacıbaşı Ş) sf. 79, Sayı 7. APA Ofset Basımevi. İstanbul, 1962.
34. Cohen AK. Delinquent Boys: The Culture of the Gang. Sf. 24. The Free Press. New York, 1955.
35. Bartollas C., Schmalleger F. Çocuk Suçluluğu. (Çev. Ed. Yücel D., Gönültaş BM.) sf. 57. 9.Basım. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti. Ankara, 2017.
36. Kayaalp G. Gaziantep'te Çocuk Suçluluğu. K. Ü. İ. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 24-32, Kahramanmaraş, 2010.
37. İçli, T. Adam öldürme olayında sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin önemi. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 4(2); s. 21-45, Ankara, 1997. https://dergipark.org.tr/tr/pub/huefd/issue/41465/500897
38. Aksel Ş. Irmak TY. Gelişim Psikolojisi Bakış Açısıyla Çocuk Suçluluğu sf. 21-29. Ege Üniversitesi Basımevi No.179. İzmir, 2012.
39. Sokullu- Akıncı F. Kriminoloji. sf. 126-159, 13. Basım. Beta Yayım Basım Dağıtım A.Ş. İstanbul, 2018.
40. Türk Ceza Kanunu. 12 Ekim 2004. Sayı. 25611, Ankara.

41. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü: Adli İstatistikler, Ankara, 2018. Erişim tarihi: 03.04.2020- saat17.34 http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2082019153842istatistik2018.pdf
42. Yıldırım Doğru SS. Çocuk Hakları ve Koruma: Aile Refahı ve Koruma sf. 182-184, 3. Basım. Eğiten Kitap. Ankara, 2015.
43. Erdoğan Y, Ekşi H., Tektaş A. Medya ve Şiddet: Mafya Dizileri Üzerine Karma Bir Araştırma. Değerler Eğitimi Dergisi. 10(23); 83-116, 2012.
44. Pınar N. Görsel Medya ve Şiddet Kültürünün Orta Öğretim Öğrencileri Üzerine Etkisi. S.U. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 28-29, Konya, 2006.
45. Özgün TL., Ergenlerde Benlik Kavramı. İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 10-19, İstanbul, 1987.
46. Yavuzer H., Psiko- Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu. İstanbul Üniversitesi, Doçentlik Tezi, s. 65-68, İstanbul, 1981.
47. Akbaba T., Kartal-Kadıköy Bölgesi Çocuk Suçluluğu Profili. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 83-104, İstanbul, 2011.
48. Kart M., Çocuk ve Suç: Marmara Bölgesi Örneği. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Yüksek Lisans Tezi, s. 71-106, Kütahya, 2012.
49. Byrnes JP., Miller DC., Schafer WD. Gender Differences in Risk Taking: A Meta-Analysis. Psychological Bulletin. 125(3); 367-383, 1999.
50. Bayar N. Sayıl M., Brief Report: Risk- Taking Behavior İn A Non-Western Urban Adolescent Sample. Journal of Adolescence 28; 671-676, 2005.
51. Öter A., Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri (Antalya Örneği). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 85-93, Isparta,2005.
52. Sözer MA., Çocukların Eğitim Durumları ve Geleceğe İlişkin Beklenti Düzeylerinin Temel Toplumsal Ortamlardan Aldığı Etkiler: Islahevlerinde Kalan Çocuklar Üzerinde Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2003.

53. Aygencel İ. 2011-2015 Yılları Arasında Ankara 2. Çocuk Mahkemesi'nde Görülen Dava Dosyalarındaki Çocuk Suçluluğu Profilinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
54. Ayan S. Hükümlü Çocukların Benlik Ve İdeal Benlik Algı Düzeylerinin Sosyodemografik Ve Ekonomik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi.13; 59-66, 2012.
55. Kiremitçi M., Farklı Suç Türünden Tutuklu Erkek Ergenlerin Benlik Algıları İle Aile Tutumlarının Karşılaştırılması. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 146-161, İstanbul, 2008.
56. Levy C. Multifactorial Self-Concept and Delinquency in Australian Adolescents. The Journal of Social Psychology. 137(3); 277-283,2010.
57. Coşkun Y., Altay CA., Lise Öğrencilerinde Yabancılaşma ve Benlik Algısı İlişkisi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi 29; 41-56, 2009.
58. Sezer Ö., Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. 7(1); 1-19, 2010.
59. Gürsoy F., Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki Ergenlerin Benlik Tasarım Düzeyleri ile Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 15(2); 183-190, 2006.
60. Ordu F. Psikososyal Risk Yatkınlığı Olan Ergenlerin Benlik Algılarını Geliştirici Grup Çalışması. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 50-66, İstanbul, 2005.
61. Üstün E. ve Akman B., Korunmaya Muhtaç Çocukların Benlik Algısının İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 23;229-233,2002.
62. Mıschel W. Marshmallow Testi- Otokontrolde Uzlaşmak. sf. 59-114, 174-175,1.BaskıPegasus Yayınları. İstanbul,2016.
63. Türkeş MC., Ergenlerde Sapkın Davranışın Nedenleri Olarak Özdenetim ve Aile İçi Denetim Mekanizmalarının Analizi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.70, 83-106, Bursa, 2004.

64. Şirin S. Yetişin Çocuklar- Bebeklikten Ergenliğe Çocuk Yetiştirme Kılavuzu, s. 102-104, 15. Baskı. Doğan Kitap. İstanbul,2019.

65. Wright BRE., Morffitt TE., Silva PA. Low Self-Control, Socıal Bonds, And Crıme: Socıal Causatıon, Socıal Selectıon, Or Both? Crımınology, 37(3); 479-514, 1999.

66. Poulton R. Moffitt TE., Silva PA. The Dunedin Multidisciplinary Health and Development Study: overview of the first 40 years, with an eye to the future. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol, 50:679–693, 2015.

67. Morffitt TE., Poulton R., Caspi A. Lifelong Impact of Early Self-Control. American Scientist, 101;352-359, 2013.

68. Yakut S., Üniversite Öğrencilerinde Öz-Denetim. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 12(65); 1409-1418, 2019.

69. Özgül O., Lise Öğrencilerinde Öz Denetim ve Anne-Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi (Elazığ İli Örneği). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.50-59, Mersin, 2017.

70. Özdemir Y., Çok F., Ergenlikte Özerklik Gelişimi- Autonomy Development in Adolescence. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 4 (36); 152-164. 2011.

10. EKLER

10.1. Gençler İçin Aydınlatılmış Onam Form

Sevgili Genç,

İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı'nda Prof. Dr. Arzu YÜKSELEN danışmanlığında yürütülen 'Suça Sürüklenmiş ile Suça Sürüklenmemiş Ergenlerin Benlik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı bu araştırma, yüksek lisans tezi kapsamında yapılmaktadır. Bu araştırma ile ilgili size bilgi vermek ve sizi gönüllü olarak araştırmaya katılmaya davet etmek istiyoruz. Araştırma hakkında tam olarak bilgi sahibi olduktan ve sorularınız cevaplandıktan sonra eğer araştırmaya katılmak isterseniz sizden bu formun imzalanması istenecektir.

Bu araştırmada 15- 18 yaş ergenlerin benlik algı ve öz- denetim düzeylerini incelenmek amaçlanmaktadır. Araştırmaya katılmanız dahilinde sizin hakkınızdaki tüm bilgiler çalışmanın her aşamasında gizli tutulacaktır.

Formu imzalamadan önce çalışmaya dair sorularınızı lütfen araştırmacıya sorunuz. Daha sonra danışmak istediğiniz hususlar olursa çalışma yürütücüsü Münevver ÖZEN' e munevverozen6@gmail.com mail adresinden ulaşabilirsiniz.

'Gençler İçin Aydınlatılmış Onam Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı açıklama yukarıdaki adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Çalışmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak çalışmadan ayrılabileceğimi biliyorum. Söz konusu çalışmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum. "Suça Sürüklenmiş ile Suça Sürüklenmemiş Ergenlerin Benlik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" araştırması kapsamında değerlendirme sonuçlarımın bu araştırmada kimlik bilgilerimin gizli tutularak kullanılmasına izin veriyorum.'

Katılımcının ;

Adı-Soyadı: Tarih: İmza:

10.2. Genç Bilgi Formu

Görüşmeci	
Görüşmenin Yapıldığı Yer	
Tarih	
Başlama Saati:	Bitiş Saati:
Genç Bilgileri	İnfaz Durumu:
Genç Kodu	Suçun Türü:
Cinsiyet	Cezaevinde Kalış Süresi:
Yaş	
Eğitim Durumu	
Kardeş Sayısı	
Annenin Yaşı: Annenin Eğitim Durumu: Annenin Mesleği:	Babanın Yaşı: Babanın Eğitim Durumu: Babanın Mesleği:
Ailenin Aylık Geliri (alt- ortanın altı- orta-ortanın üstü- üst)	
Aile Yapısı	

10.3. Benlik Algısı Değerlendirme Formu

Değerli katılımcı,

Aşağıda verilen ifadeleri dikkatle okumanız gerekmektedir. Bu ifadelerde doğru veya yanlış olmamakla birlikte kendinizi en çok yansıtan rakamın altındaki kutucuğa X işareti koymanız gerekmektedir. Araştırma için tüm soruları eksiksiz cevaplandırılması çok önemlidir. Bu nedenle bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa cevaplandırmanızı rica ederiz.

1. **Hiçbir zaman**
2. **Nadiren**
3. **Bazı zamanlarda**
4. **Çoğu zaman**
5. **Her zaman**

İstanbul Medipol Üniversitesi

Çocuk Gelişimi Yüksek Lisans Öğrencisi

Münevver Özen

		Hiçbir zaman (1)	**Nadiren (2)**	**Bazı zamanlarda (3)**	**Çoğu zaman (4)**	**Her zaman (5)**
1	Genel olarak kendimden memnunum.					
2	Bedenimde son zamanlarda olan değişiklikler beni memnun etti.					
3	Karşı cinsten biriyle tanıştığımda kendime olan güvenim tamdır.					
4	Okul hayatımı düşündüğümde gayet başarılı bir öğrenci olduğumu düşünüyorum					
5	Arkadaşlarımla çok sık görüşürüz.					
6	Başkalarına karşı nazik davranırım.					
7	Yeni bir yere tek başıma gittiğimde tedirgin olurum.					
8	Arkadaşlarımla vakit geçirirken benden sıkıldıklarını düşünürüm.					
9	Öğretmenlerle olan iletişimimin iyi olduğunu düşünüyorum.					

		Hiçbir zaman (1)	Nadiren (2)	Bazı zamanlarda (3)	Çoğu zaman (4)	Her zaman (5)
10	Okula gitmek beni mutlu ediyor.					
11	Yaşadığım mahallenin güzel bir yer olduğunu düşünüyorum.					
12	Yaşadığım mahallede genelde beni tedirgin edecek olaylar yaşanmaz.					
13	Arkadaşlarım bana çok değer verir					
14	Arkadaşlarımla genelde dışarıda vakit geçiririz					
15	Fiziksel görüntümden memnun değilim.					
16	Arkadaşlarımla keyifli vakit geçiririz					
17	Arkadaş grubumun içinde kötü alışkanlıkları olan kişiler var.					
18	Arkadaşlarımın yerinde olsam kendimle vakit geçirirdim					
19	Arkadaşlarımın beni ilgi çekici bulduklarına inanırım					
20	Karşı cinsten olan kişiler beni sıkıcı bulur.					
21	Çoğunlukla mutluyum.					
22	İnsanların benimleyken iyi vakit geçirdiklerine inanırım.					
23	İnsanlarla birlikte olmak beni memnun eder.					
24	Dışarı çıkmaktan ziyade evde tek başıma televizyon/telefon/bilgisayarda vakit geçirmeyi tercih ederim.					
25	Bana öyle geliyor ki başkaları benden hoşlanmıyor.					
26	Okula gitmek beni öfkelendiriyor					
27	İlk kez karşılaşacağım birinden çekinirim.					
28	Sık sık kendimi çirkin hisseder, çekici bulmam.					

		Hiçbir zaman (1)	Nadiren (2)	Bazı zamanlarda (3)	Çoğu zaman (4)	Her zaman (5)
29	Arkadaşlık kurmakta güçlük çekmem.					
30	Okulun ve ders çalışmanın benim için önemi çok az.					

10.4. Özdenetim Soru Formu

1. Sinirlilik, öfke ve gerginlik durumlarında ……
2. Moralim bozuk olduğunda ……
3. Kötü alışkanlıklardan kurtulmak için ……
4. Beni rahatsız eden tatsız düşünceler karşısında ……
5. Başarısızlığa eşlik eden kötü duygulardan kurtulmak için ……
6. Arkadaşlarım tarafından haksızlığa uğradığımda ……..
7. Düşünmeden hareket ettiğimde …….
8. Acıktığımda ve yemek yeme fırsatım olmadığında ……..
9. Başarı sağladığımda …….
10. Başkaları beni takdir etmese de ……
11. İki kişi konuşurken aklıma bir fikir geldiğinde……
12. Birine kızgın olduğumda diğer insanlara ……
13. Sıkıcı bir derste……
14. Bir şey istediğim gibi gitmediğinde…….
15. Bir şeyi çok istiyorsam ……
16. Biriyle anlaşmazlığa düştüğümde…….……
17. Zor bir problemle karşılaştığımda ……

11. ETİK KURUL ONAYI

MEDİPOL UNV İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

E-Imzalıdır

Sayı : 10840098-604.01.01-E.31208 17/07/2019
Konu : Etik Kurulu Kararı

Sayın Münevver ÖZEN

Üniversitemiz Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kuruluna yapmış olduğunuz "Suça Sürüklenmiş ile Suça Sürüklenmemiş Ergenlerin Benlik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimli başvurunuz incelenmiş olup etik kurulu kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı

Ek:
-Karar Formu (2 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-Imza Kanununa gore Prof. Dr. Hanefi OZBEK tarafından 17.07.2019 tarihinde e-imzalanmıştır.
Evrağınızı https://ebys.medipol.edu.tr/e-imza linkinden D45A3D5CXC kodu ile dogrulayabilirsiniz.

İstanbul Medipol Üniversitesi
Kavacık Mah. Ekinciler Cad. No.19 Kavacık Kavşağı - Beykoz
34810 İstanbul

Tel: 444 85 44
İnternet: www.medipol.edu.tr
Ayrıntılı Bilgi İçin : bilgi@medipol.edu.tr

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Suça Sürüklenmiş ile Suça Sürüklenmemiş Ergenlerin Benlik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Münevver ÖZEN			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Çocuk Gelişimci			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	İstanbul			
	DESTEKLEYİCİ	-			
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☐	ÇOK MERKEZLİ ☒	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARAR FORMU

	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili
Değerlendirilen Belgeler	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ/PLANI			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
Karar Bilgileri	**Karar No: 554**	**Tarih: 05/07/2019**		
	Yukarıda bilgileri verilen Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmanın etik ve bilimsel yönden uygun olduğuna **"oybirliği"** ile karar verilmiştir.			

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI	Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İmza
Prof. Dr. Şeref DEMİRAYAK	Eczacılık	İstanbul Medipol Üniversitesi	E☒	K☐	E☐	H☒	E☒	H☐	
Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK	Farmakoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E☒	K☐	E☐	H☒	E☒	H☐	
Doç. Dr. İlknur KESKİN	Histoloji ve Embriyoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E☐	K☒	E☐	H☒	E☒	H☐	
Dr. Öğr. Üyesi Devrim TARAKCI	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	İstanbul Medipol Üniversitesi	E☒	K☐	E☐	H☒	E☐	H☒	
Dr. Öğr. Üyesi Sibel DOĞAN	Psiko-onkoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E☐	K☒	E☐	H☒	E☒	H☐	
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Hikmet ÜÇIŞIK	Biyoteknoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E☒	K☐	E☐	H☒	E☒	H☐	
Dr. Öğr. Üyesi Keziban OLCAY	Endodonti	İstanbul Medipol Üniversitesi	E☐	K☒	E☐	H☒	E☒	H☐	

* :Toplantıda Bulunma

12. İSTANBUL VALİLİĞİ İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-10.01-E.15780553 03/09/2019
Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Medipol Üniversitesinin 26.07.2019 tarihli ve 35106 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Anket Komisyonunun 02.09.2019 tarihli tutanağı.

İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitisü Yüksek Lisans Öğrencisi Münevver ÖZEN'in **"Suça Sürüklenmiş ile Suça Sürüklenmemiş Ergenlerin Benlik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi"** konulu tezi kapsamında, Maltepe ilçesindeki Fatih Sultan Mehmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Orhangazi Anadolu Lisesi, Halit Armay Anadolu Lisesi öğrencilerine anket ve test uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanılması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla** Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek:
1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

OLUR
<...>
Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü | Strateji Geliştirme Şb. Md.
Binbirdirek Mh. İmran Öktem Cd. No:1 Sultanhamet - Fatih İstanbul

Elektronik Ağ: istanbul.meb.gov.tr
e-posta: ist.sgb34@gmail.com

Bilgi için: Dilek ALADAĞ
Tel: 0 (212) 455 04 00

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden ea6f-46b7-3d03-a492-b0c3 kodu ile teyit edilebilir.

13. ADALET BAKANLIĞI CEZA TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 85138863-090.09.01-E.552/157723 26/09/2019
Konu : Münevver ÖZEN'in
Araştırma Talebi

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : İstanbul Medipol Üniversitesi'nin 10/09/2019 tarihli ve 46034 sayılı yazısı.

İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi yükseklisans öğrencisi Münevver ÖZEN tarafından "Suça Sürüklenmiş ile Suça Sürüklenmemiş Ergenlerin Benlik Algı Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan çocuklarla çalışma yapma talebine ilişkin ilgi yazı ve eki incelendi.

Söz konusu araştırma talebi; Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, Ekim-Aralık 2019 tarihleri arasında, çocuğun yüksek yararı ve özel hayatın gizliliği ilkesine dikkat edilmesi, kurumun belirleyeceği gün ve saatlerde, terör hükümlü ve tutukları hariç çalışmaya katılacak hükümlülerin bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onam formu doldurulması, araştırma konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, kurum psiko-sosyal yardım servisi ile eğitim ve öğretim servisi görevlileri gözetiminde ve kurum görevlileri nezaretinde gerçekleştirilmesi, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin, araştırmayı yapacak kişi tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün izni olmaksızın yayınlanmaması ve araştırmanın bizzat araştırmacı tarafından, ekte belirtilen ölçeklerin kullanılması koşullarıyla uygun görülmüştür.

Bilgi ve gereği ile söz konusu etkinliği yapacak kişilere gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

Namık Kemal VAROL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Ek: İlgi Yazı

DAĞITIM :
Gereği :
- İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı

Bilgi:
-İstanbul Medipol Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anafartalar Mah. Agah Efendi Caddesi No:70/1 Altındağ ANKARA Ayrıntılı bilgi için irtibat: Elçin Ç. TERZİOĞLU Şb.Md.
Telefon: (0312) 507 05 09 – 507 05 31 Faks: 223 43 91 e-posta: cte.cocuk@adalet.gov.tr Elektronik Ağ: www.adalet.gov.tr

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden oUlw0VJ - xFRnCjH - 3BKLSCR - IX2dQE= ile erişebilirsiniz.

14. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgilerim

Adı	Münevver	**Soyadı**	Özen
Doğum Yeri	İstanbul	**Doğum Tarihi**	02.12.1996
Uyruğu	T.C.	**T.C. Kimlik No.**	62278443422
Mail	munevverozen6@gmail.com	**Tel.**	5550135120

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğun Kurumun Adı	**Mezun Olduğun Yıl**
Yüksek Lisans	İstanbul Medipol Üniversitesi	Devam etmekte
Lisans	İstanbul Medipol Üniversitesi	2018
Lise	Davutpaşa Lisesi	2014

İş Deneyimi

Görevi	**Kurum**	**Süre(yıl)**
Çocuk Gelişimi ve Eğitimcisi	Özel Dilbade Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	2020-

Yabancı Dil	**Okuduğunu Anlama ***	**Konuşma***	**Yazma***	**YÖKDİL Puanı**	**YDS Puanı**
İngilizce	İyi	Orta	Orta	70.0	53.75

*Çok iyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendirin

	Sayısal	**Eşit Ağırlık**	**Sözel**
ALES Puanı	68.24	73.16	77.79

Bilgisayar Bilgisi

Program	**Kullanma Becerisi**
Excel	Çok iyi
Office	Çok iyi